

BIJLAGE I Detailoverzicht voortgang Kompas voor het Noorden

Voortgang op programmaniveau

Voor de weergave op programmaniveau is geput uit een nog lopende update van EIM naar de effecten van Kompas voor het Noorden. De cijfers betreffen nadrukkelijk *verwachte* effecten. In 2009, wanneer de meeste projecten administratief zijn afgehandeld, zal een eindevaluatie plaatsvinden.

Committeringen Kompas voor het Noorden (in mln.€, incl uitvoeringskosten)

	<i>Budget 2000-2006</i>	<i>Gecommitteerd per 31-12-2006</i>	<i>percentage</i>
EZ-Kompas (excl. centrale IPR)	414	425	103
EZ-Kompas (incl. centrale IPR)	575	594	103
EFRO*	357	401	112
Totaal (EZ-Kompas incl. centrale IPR en EFRO)	932	995	107

* In deze bijlage wordt niet verder ingegaan op de EFRO-component. De voortgang van EFRO is laatstelijk geëvalueerd in de Update MTE EPD Noord-Nederland door Ecorys (januari 2006)

In zowel de tussentijdse evaluatie van Kompas over de periode 2000-2002 (Mid Term Review, 2003, Ecorys) als in de lopende update over 2000-2006 wordt een uitsplitsing gegeven van de aard van de committeringen.

Aard van de committeringen in € mln (incl. uitvoeringskosten en centrale IPR)

	<i>EZ-Kompas 2000-2002</i>	<i>EZ-Kompas 2000-2006</i>
Werklocaties	20	56
Bedrijfsgerichte regelingen	185	367
Toeristische infrastructuur	18	102
Kennisinfrastructuur	6	41
Arbeidsmarkt	5	9
Overig*		2
Uitvoeringskosten	6	17
Totaal	240	594

* Bijdrage aan afmaken Emslandlinie.

Voor de verwachte effecten van het programma zijn in genoemde rapportages investeringen en werkgelegenheid als indicatoren opgenomen. Deze zijn ontleend aan de projectdossiers. Dit geeft het volgende beeld.

Verwachte effecten versus doelstellingen

	<i>Streefcijfer 2000-2006*</i>	<i>Stand ultimo 2006 obv committeringen</i>
Investeringen (mln. €)	4.398	4.968
Bruto werkgelegenheid	14.525	18.605

* bij de start van het programma.

De indicator ‘investeringen’ geeft de projectomvang weer (Kompas-subsidie plus overige publieke en private investeringskosten). Uit de cijfers blijkt dat het streefcijfer naar verwachting ruim wordt gehaald.

Ook ten aanzien van de werkgelegenheid die door het programma zal worden gerealiseerd, wordt het streefcijfer meer dan gehaald. Het bruto-werkgelegenheidscijfer is het totaal van de verwachte werkgelegenheidseffecten van de gehonoreerde projecten. Dit cijfer is gecorrigeerd voor dubbelstellingen, zoals samenloop van een subsidie aan bedrijventerreinen en de te verlenen IPR voor op die terreinen te vestigen bedrijven.

Het werkgelegenheidscijfer kan verder worden gecorrigeerd voor een drietal effecten.

- Het ‘deadweight’-effect. Hiermee wordt dat deel van het effect bedoeld, dat ook tot stand gekomen zou zijn zonder de financiële bijdrage.
- Substitutie-effecten. De investeringsbeslissingen ten gunste van de gecommitteerde projecten kunnen ten koste gaan van andere projecten of activiteiten.
- ‘Displacement’ effecten. Dit zijn effecten die ten koste gaan van een ander gebied binnen de regio waarop het programma betrekking heeft.

Na correctie voor deze effecten kan gesproken worden van een *netto* werkgelegenheidseffect. Voor de raming hiervan is het EIM bij de update uitgegaan van drie scenario’s. De verschillen daartussen vloeien voort uit verschillende aannames ten aanzien van de herbezetting van bedrijventerreinen, de ‘deadweight’-factor en de interactie tussen bedrijventerreinen en de investeringspremieregelingen voor bedrijven.

De netto-cijfers kunnen niet zonder meer met het streefcijfer uit het Kompasprogramma worden vergeleken, omdat het streefcijfer voor werkgelegenheid daarin niet in netto-termen is gespecificeerd. Zou echter op het streefcijfer een zelfde correctie worden toegepast als hierboven, dan is aannemelijk dat de realisatie in het midden en hoge scenario nog steeds boven de doelstelling ligt.

Verwachte netto werkgelegenheidseffecten (in fte)*

	MTR 2003		Update EIM		
	2000-2002	extrapolatie 2000-2006	laag	midden	hoog
Werklocaties	3.460	8.320	7.990	9.730	10.710
Bedrijfsgerichte maatregelen	2.610	5.550	3.680	4.310	4.770
Toeristische infrastructuur	290	810	900	1060	1240
Kennisinfrastructuur	90	70	670	855	1.035
Arbeidsmarkt	10	30	120	140	160
Totaal	6.450	14.730	13.240	15.600	17.960

* Voor de Mid Term Review 2003 zijn deze correcties uitgevoerd door het bureau Ecorys, de correcties in de update 2000-2006 zijn uitgevoerd door EIM. Vanwege de vergelijkbaarheid zijn de uitgangspunten zoveel mogelijk gelijk gehouden. Op een beperkt aantal punten zijn andere aannames gemaakt. Zo is het EIM iets optimistischer op het gebied van de herbezetting door bedrijven bij revitalisering van bestaande bedrijventerreinen en hanteert het EIM een bandbreedte in plaats van een puntschatting voor de uitkomsten.

Voortgang op deelprogrammaniveau

In onderstaande tabellen wordt de voortgang van de drie deelprogramma's weergegeven en vergeleken met die uit de voortgangsrapportage van december vorig jaar (deze gaf de situatie per 30 september 2005).

*Ontwikkeling committeringen in de drie deelprogramma's (EZ-Kompas, inclusief centrale IPR, mln. €)**

	<i>budget</i>	<i>gecommitteerd 30-9-2005</i>	<i>percentage</i>	<i>budget</i>	<i>gecommitteerd 31-12-2006</i>	<i>percentage</i>
Markt	453	348	76	449	459	102
Stad	41	26	63	61	68	111
Land	43	36	84	48	50	104

* Het totale budget is gestegen door toekenning van prijscompensatie. De verschuivingen tussen de deelprogramma's zijn deels een gevolg van het anders toedelen van EFRO, waardoor de toedeling van EZ-Kompasmiddelen is bijgesteld.

Investerings (in mln. €)

	<i>streefcijfer</i> *	<i>Stand 30-9- 2005**</i>	<i>percentage</i>	<i>Stand 31-12- 2006**</i>	<i>percentage</i>
Markt	3.602	2.987	82	4.068	113
Stad	561	321	57	485	86
Land	235	342	146	415	177

* bij de start van het programma

** op basis van committeringen

Bruto werkgelegenheidseffecten (in fte's)

	<i>streefcijfer*</i>	<i>stand 30-9- 2005**</i>	<i>percentage</i>	<i>stand 31-12- 2006**</i>	<i>percentage</i>
Markt	11.625	11.774	101	16.643	143
Stad	2.300	1.699	74	1.838	80
Land	600	105	18	123	21

* bij de start van het programma

** op basis van committeringen

UITVOERING "LANGMAN-AFSPRAKEN": STAND VAN ZAKEN PER JUNI 2007

INHOUDSOPGAVE

Beleids- en proceeduraafspraken		
1. Algemeen	2	29
2. Ruimtelijke inrichting	2	31
3. Ruimtelijk economisch beleid	6	31
4. Programmatische aanpak	7	
5. ICES-2	11	32
6. ICES-3	13	32
7. EU-structuurfondsen	13	32
8. Gemeenschappelijk landbouwbeleid	14	33
8a. Veenkoloniën	15	34
9. Werkgroep "Noorden / Instituten"	16	35
10. Onderzoeksinstituten	16	35
11. Vestiging van rijksdiensten	17	37
12. Acquisitie buitenlandse investeerders	17	
13. Fiscale faciliteit	18	
14. Periodiek bestuurlijk voortgangsoverleg	18	
Uitvoeringsafspraken (excl. infrastructuur)		
15. Continuering van beleid	19	38
16. Prijscompensatie	19	38
17. Economische Zaken	19	41
18. ICES: Ethyleenleiding	21	45
19. Volksnuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer	22	48
20. ICES: Vitaliteit steden	22	49
21. ICES: Milieu	22	
22. Sociale Zaken en Werkgelegenheid	23	
23. Werkgelegenheidstop Luxemburg	25	
24. Regeling Extra Werkgelegenheid voor Langdurig Werklozen	27	
25. Plan van Eiswijk	27	
26. Afdruktkorting langdurig werklozen	28	
27. Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Programma Beheer	28	
28. Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Stimuleringskader	29	
29. ICES-Ruimtedruk en Ruimtelijke kwaliteit: Natte natuur	31	
30. ICES-Ruimtedruk en Ruimtelijke kwaliteit: Ecologische Hoofstructuur	31	
31. ICES-Ruimtedruk en Ruimtelijke kwaliteit: Agrarisch natuur- en landschapsbeheer	32	
32. ICES-Ruimtedruk en Ruimtelijke kwaliteit: Glastuinbouw	32	
33. ICES-Kennis: Technocentrum	32	
34. ICES-Kennis: Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling	33	
35. ICES-Kennis: Biomade	34	
36. Hartchirurgisch centrum Leeuwarden	35	
37. EU-structuurfondsen	35	
38. Europese Plattelandsverordening	37	
Uitvoeringsafspraken infrastructuur		
39. A-projecten (lopend uitvoeringsprogramma)	38	
40. B-projecten (financieel gedekt via ICES 23/10/98)	41	
41. C-projecten (MIT-verkenningen)	45	
42. MIT-verkenningen buiten Langman-afspraken	48	
43. Overige afspraken infrastructuur	49	
LEGENDA		
BO 16/04/98: Bestuurlijk overleg 16 april 1998		
ICES 23/10/98: Kabinetbesluit ICES 23 oktober 1998		
VO 23/02/99: Voortgangsoverleg 23 februari 1999		
VO 24/02/00: Voortgangsoverleg 24 februari 2000		
VO 09/04/01: Voortgangsoverleg 9 april 2001		
VO 04/03/02: Voortgangsoverleg 4 maart 2002		
VO 02/10/03: Voortgangsoverleg 2 oktober 2003		

“LANGMAN-AFSPRAKEN / ICES-PAKKET 1998”

STAND VAN ZAKEN UITVOERING PER JUNI 2007

Evenals bij vorige rapportages is de tekst van de voorgaande rapportage onverkort vermeld en aangevuld met actuele informatie. Deze toevoegingen zijn cursief en onderstreept aangegeven.

Beleids- en procedureafspraken

Afspraak

Stand van zaken

---

1. Algemeen

Op 16 april 1998 voerden het kabinet en het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) bestuurlijk overleg over het rapport van de Commissie Langman en de reactie van het SNN getiteld “Kompas voor de Toekomst” daarop. Het kabinet onderschreef de visie van het SNN op hoofdlijnen. Afgesproken werd dat de visie van het SNN en het rapport van de Commissie Langman bouwstenen zouden vormen voor het SVV-III (later Nota Mobiliteit genoemd) en NLO (later Nota Ruimte genoemd). Voorts bestond overeenstemming over de noodzaak van een regionaal toegespitste aanpak om het faseverschil in de ontwikkeling van het Noorden, zoals dat bijvoorbeeld tot uitdrukking komt in een afwijkend niveau van werkloosheid en arbeidsparticipatie, weg te werken. Deze aanpak diende te passen binnen het beleid gericht op ruimtelijk-economische structuurversterking in heel Nederland.

2. Ruimtelijke inrichting

Het kabinet onderschrijft de ruimtelijk-

Kompas voor de Toekomst (1998)

Kort samengevat is in het “Kompas voor de toekomst” de volgende ruimtelijk-economische visie verwoord:

economische visie van het SNN in hoofdlijnen. Het rapport van de Commissie Langman en het “Kompas voor de Toekomst” fungeren als bouwstenen voor rijksvisies als de Nota Mobiliteit en de Nota

Noord-Nederland biedt voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Nederland mogelijkheden (fysieke ruimte, arbeidspotentieel, gunstig woon- en leefklimaat, ruimtelijke kwaliteit). Noord-Nederland heeft tegelijkertijd te kampen met een economische achterstand (“faseverschil”) die veroorzaakt wordt door de ijheid van de economische structuur. Om deze ijheid te doorbreken en de ruimtelijke kwaliteit te handhaven wordt gestreefd naar een concentratie van wonen en werken in en om de steden in zgn. economische kerngebieden, hierdoor wordt ook bijgedragen aan een efficiëntere benutting van het vervoerssysteem. Voor het landelijk gebied wordt ingezet op versterking van de ruimtelijke kwaliteit en de ontwikkeling van landbouw en toerisme. Om de aansluiting bij de nationale economische ontwikkeling te faciliteren wordt gestreefd naar een ruimtelijk-economische ontwikkelingsas Randstad – Noord-Nederland – Noord-Duitsland – Oost-Europa/Scandinavië. Deze ontwikkelingsas bestaat uit het samenstel van economische kerngebieden, die onderling en met de kerngebieden buiten Noord-Nederland zijn verbonden door een bundel hoofdinfrastructuur

Ruimte
BO 16/4/98
("Noordcorridor"). In dit verband wordt de realisering van een snelle spoorverbinding Randstad – Flevoland – Fryslân – Groningen – Noord-Duitsland e.v. van groot belang gevonden.

Nota Ruimte (2005)

Eind 2001 is de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening (PKB deel 3) door het kabinet vastgesteld. In de nota zijn de Langman-afspraken in grote lijnen terug te vinden. De Tweede Kamer heeft ten tijde van het Kabinet Kok deel 3 niet finaal behandeld. Het Kabinet Balkenende II heeft voorjaar 2004 het gewijzigde kabinetsstandpunt (PKB deel 3) Nota Ruimte aan de Tweede Kamer gezonden. Het SNN kon zich in algemene zin goed vinden in de Nota. Enkele specifieke kritiekpunten waren: de aanwijzing van het gebied Westergo als nationaal landschap, onvoldoende aandacht voor de Noordelijke Ontwikkelingsas, het beleid met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de ecologische verbindingsszones en het zicht op voldoende financiële middelen bij de uitvoering van het beleid, zoals voor het Nationale Stedelijke Netwerk Groningen-Assen. Deze kritiekpunten zijn ingebracht in een overleg met de verantwoordelijke bewindslieden en op een aantal punten is de nota aangepast. Voorjaar 2005 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de Nota Ruimte.

De Nota Ruimte formuleert de ruimtelijke condities voor een sterke economie, een veilige en leefbare samenleving en een aantrekkelijk land. Het gaat om de inrichtingsvraagstukken die spelen tussen nu en 2020, met een doorkijk naar 2030. Hoofddoel van het nationaal ruimtelijk beleid is ruimte te scheppen voor de verschillende ruimtevragende functies op het beperkte oppervlak dat ons in Nederland ter beschikking staat. Meer specifiek gaat het hierbij om vier algemene doelen: versterking van de Nederlandse economie en concurrentiepositie, bevordering van krachtige steden en een vitaal platteland, waarborging en ontwikkeling van belangrijke (inter-)nationale ruimtelijke waarden en waarborging van de veiligheid.

De Nota Ruimte gaat uit van het credo 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. De nota kiest voor een dynamisch, op ontwikkeling gericht ruimtelijk beleid. De nadruk komt meer te liggen op 'ontwikkelingsplanologie' en minder op 'toelatingsplanologie'. De ruimte voor decentrale overheden, maatschappelijke organisaties, private partijen en burgers wordt vergroot en de regievoerende rol van provincies versterkt. Dat kan leiden tot verschillen in de inrichting van de verschillende regio's. Daarom is in de nota is een aantal basisvoorwaarden vastgelegd waaraan in ieder geval moet worden voldaan.

Het Rijk concentreert zich op de Ruimtelijke Hoofdstructuur van Nederland (RHS). Dit zijn de gebieden en netwerken die het Rijk van nationaal ruimtelijk belang acht. Op het gebied van economie, infrastructuur en verstedelijking gaat het met name om: economische kerngebieden, mainports, brainports en greenports, nieuwe sleutelprojecten, hoofdverbindingssassen en de nationale stedelijke netwerken. Met betrekking tot water, natuur en landschap bestaat de RHS uit de grote rivieren, het IJsselmeergebied, de Kust, Vogel- en Habitatchijengebieden en natuurbeschermingsgebieden, de EHS en robuuste ecologische verbindingen, werelderfgoedgebieden en nationale landschappen.

Het Rijk kiest voor een selectieve, directe betrokkenheid bij concrete ruimtelijke inrichtingsopgaven rond de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur, waarmee vaak grote investeringen gemoeid zijn. Bij strategische opgaven die verband houden met de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur is het Rijk in elk geval 'partner'. Waar veel onderdelen van deze hoofdstructuur samenkomen of elkaar kruisen is de rijksbemoeienis het grootst.

De elementen van de Ruimtelijke Hoofdstructuur in Noord-Nederland betreffen:

- A6/A7, A28, kanaal Lemmer-Delfzijl, intercity naar Groningen, EHS en robuuste ecologische verbindingen, Vogel- en Habitatrichtlijn- en natuurbeschermingsgebieden, IJsselmeergebied en kust (kustfundament);
- de Zuiderzeelijn;
- het stedelijk netwerk Groningen-Assen, met Groningen als economisch kerngebied; Leeuwarden zal financieel-economisch en ruimtelijk-instrumenteel op gelijke voet worden behandeld als Groningen en Assen;
- de nationale landschappen Middag-Humsterland, Noordelijke Wouden, Zuidwest-Friesland en Drentse Aa.

Tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 14 september 2005 zijn afspraken gemaakt over de nadere uitwerking van de ontwikkelagenda voor het stedelijk netwerk Groningen-Assen en voor de opstelling van eenzelfde agenda voor Leeuwarden. De ontwikkelagenda Groningen-Assen is inmiddels - in gezamenlijk overleg tussen Rijk en regio - in uitvoering genomen. De ontwikkelagenda Leeuwarden is op 5 oktober 2006 in bestuurlijk overleg tussen Rijk en regio vastgesteld en inmiddels in uitvoering genomen. Tevens is afgesproken dat VROM meedenkt bij het opstellen van een programma voor Emmen. Overleg Rijk – regio terzake is inmiddels opgestart.

Structuurschema Groene Ruimte II (SGRII)

Het SGRII zou een uitwerking worden van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. De planologische kernbeslissing, deel 3 van het SGRII is niet afzonderlijk uitgebracht, maar geïntegreerd in de Nota Ruimte.

Nota Mobiliteit

Het bereikbaarheidsprofiel Noord-Nederland is op 1 februari 2001 aangeboden aan de minister van Verkeer en Waterstaat. Het Bereikbaarheidsprofiel is gebaseerd op het NVVP en het Kompas voor de Toekomst. Tijdens het landsdelig overleg op 9 april 2001 zijn nadere afspraken gemaakt over de verdere afstemming tussen de strategische uitgangspunten de rijksnota's en het Kompas. Specifiek voor Noord-Nederland is de inzet op het "aansluiten". Voor het overbruggen van het economisch faseverschil met de rest van Nederland moet het landsdeel Noord-Nederland goed worden aangesloten op de (inter-)nationale vervoersassen en moeten de eigen economische kerngebieden goed worden verbonden. Tijdens het bestuurlijk overleg op 9 april 2001 is op hoofdlijnen overeenstemming bereikt over de uitgangspunten voor het noordelijke bereikbaarheidsprofiel en de actielijst voor de verdere uitwerking.

Op grond van de decentralisatie van het verkeer en vervoerbeleid, de Gebundelde Doeluitkering en de middelen voor Duurzaam Veilig is duidelijk dat er een grote kloof is ontstaan tussen de in het Bereikbaarheidsprofiel Noord-Nederland neergelegde beleidsambities en de financiële mogelijkheden. Tijdens het voortgangsoverleg van 4 maart 2002 heeft het SNN gepleit voor een herziening van de landelijke

verdeelsleutel van de betreffende financiële middelen, waarbij rekening wordt gehouden met de taakstellingen zoals vastgelegd in de bereikbaarheidsprofielen. Het NVVP heeft het in de Tweede Kamer niet gehaald. Verkeer en Waterstaat heeft vastgehouden aan het in gang gezette proces van decentralisatie. In het overleg tussen de minister van Verkeer en Waterstaat en SNN op 19 november 2002 is overeenstemming bereikt over de prioriteiten van Noord-Nederland en zijn afspraken gemaakt over de verdere uitwerking daarvan.

In 2003 is begonnen met het opstellen van de Nota Mobiliteit. De gebiedsgerichte samenwerking tussen rijk, provincie en gemeenten wordt versterkt. Tijdens het voortgangsoverleg op 2 oktober 2003 heeft het SNN ervoor gepleit dat de strategie van het Kompas wordt opgenomen in de Nota Mobiliteit. Voor Noord-Nederland is niet alleen een investeringsstrategie op basis van landelijke rekenregels gewenst. De minister van Verkeer en Waterstaat gaf aan de gedeelde ruimtelijk-economische visie niet in de Nota Mobiliteit op te zullen nemen omdat het bij deze nota gaat om een landelijke nota, zonder specifieke regionale doelstellingen.

Medio 2005 is de Nota Mobiliteit PKB3 aan de Tweede Kamer aangeboden. In de nota staat dat er in de periode 2010 tot 2020 in het noorden van het land geen bereikbaarheidsknoelpunten zijn. Tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 14 september 2005 heeft het SNN daartegen bezwaar gemaakt en aangegeven niet te kunnen instemmen met de knoelpuntenanalyse van de Nota Mobiliteit. Volgens Verkeer en Waterstaat zijn in de nota de knoelpunten tot 2020 naar de huidige inzichten aangegeven. Over het wegnemen van bestaande knoelpunten in Noord-Nederland zijn afspraken gemaakt en die worden nagekomen. Voor de langere termijn is het budget beperkt en moeten er keuzes gemaakt worden. Voor de nationale stedelijke netwerken uit de Nota Ruimte worden netwerkanalyses uitgevoerd, die input vormen voor het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT). De regio kan het initiatief nemen tot andere netwerk-analyses en zal daarbij gefaciliteerd kunnen worden vanuit de regionale directies van Rijkswaterstaat.

In juli 2006 zijn de netwerkanalyses Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen en Leeuwarden-Westergozone - A7-zone (LWAA7) aangeboden aan de minister van VenW. De netwerkanalyses zijn besproken tijdens de landsdelige bestuurlijke overleggen MIT oktober 2006. Afgesproken is dat Rijk en regio op basis van deze netwerkanalyses een samenwerkingsagenda Noord Nederland wordt opgesteld. De uitkomsten van de vrijwillige netwerkanalyse Zuid Drenthe worden ook in de samenwerkingsagenda opgenomen. Tijdens het bestuurlijk overleg over de Netwerkaanpak in mei 2007 is afgesproken dat er uiterlijk met het bestuurlijk overleg in najaar 2007 een definitieve versie van de Samenwerkingsagenda Noord Nederland ligt.

Strategische agenda voor Noord-Nederland 2007 – 2013 (2005)

Het SNN heeft zich beraden op de vraag welke consequenties het nieuwe rijks- en EU-beleid en maatschappelijke ontwikkelingen (m.n. globalisering en vergrijzing) zouden moeten hebben voor de eigen ruimtelijk-economische visie. Dat heeft geleid tot een "Strategische agenda voor Noord-Nederland 2007 – 2013".

De Strategische agenda bevat de SNN-visie op hoofdlijnen op de ontwikkeling van de economie, de steden en het landelijke gebied. Deze visie is samen te vatten in het motto "Noord-Nederland zet in op een dynamische kenniseconomie, sterke steden en een vitaal

platteland". Centraal staat de overgang van de noordelijke economie naar één die meer gebaseerd wordt op kennis. Verder wordt vanuit Kompas voor het Noorden de mall/contamal-benadering –het onderscheid tussen de economische kernzones en het landelijk gebied- doorgetrokken. Op economisch terrein is deze Strategische agenda geconcretiseerd in de nota "De koers verlegd" (zie punt 3).

Tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 14 september 2005 heeft het kabinet de Strategische agenda op hoofdlijnen onderschreven. Daarbij is wel aangegeven dat er nog een nadere prioritering moet plaatsvinden in de benoemde speerpunten op economisch terrein.

NOA (Noordelijke Ontwikkelingsas)

Noord-Nederland ontwikkelt een Actieplan NOA 2007-2010 met concrete acties om de economische betrekkingen en de relaties op het gebied van kennis en cultuur met Noordoost-Europa te versterken. Basis voor het Actieplan is een Nulmeting die in opdracht van het SNN door het Deense bureau COWI i.s.m. de Radboud Universiteit Nijmegen is uitgevoerd. Centrale vraag hierbij was: "Hoe staan de netwerken van Noord-Nederland met Noordoost-Europa ervoor?" De nulmeting is uitgevoerd voor vijf verschillende soorten netwerken: publieke netwerken, kennisnetwerken, handelrelaties/zakelijke netwerken, infrastructurele netwerken, culturele netwerken en toerisme.

In de Nota Ruimte, Pieken in de Delta en de Nota Mobiliteit onderstreept het Rijk de betekenis van de Noordelijke Ontwikkelingsas (NOA) en de rol van Noord-Nederland als poort naar Noordoost-Europa. Samen met het Rijk wil Noord-Nederland de komende jaren uitvoering geven aan het Actieplan NOA. Aan het Rijk wordt gevraagd om de NOA op te nemen in de uitvoeringsdocumenten van het Rijk, waaronder de uitvoeringsagenda Nota Ruimte, en om de NOA in te brengen bij de voorbereiding en uitvoering van EU strategische documenten waaronder de Europese Territoriale Agenda. Voorts verwacht het SNN een actieve ondersteuning van het Rijk bij de uitbreiding van handelrelaties en kennisnetwerken in het NOA-gebied door het Rijk netwerk ter plekke (ambassades, attachés, consulaten en dergelijke).

3. Ruimtelijk economisch beleid

De continuering van het regionaal beleid voor Noord-Nederland wordt uitgewerkt in de Nota Ruimtelijk Economisch Beleid.

Nota Ruimtelijk Economisch Beleid (1999)

In de Nota Ruimtelijk Economisch Beleid (1999) wordt de bijzondere positie van Noord-Nederland -het faseverschil met het "economisch kerngebied"- erkend. Verwezen wordt naar het advies van de Commissie Langman, waarin een structureel werkgelegenheidsstekort wordt vastgesteld van 43.000 banen. Het regionaal beleid voor het Noorden wordt voortgezet tot en met 2006. Hierbij wordt een strategie van selectiviteit en concentratie gevolgd met als doel de economische groei te concentreren in vijf economische kernzones. Met de hiermee gemoede EZ-bijdrage van f 1,2 miljard zou de economische structuur zodanig versterkt moeten worden, dat na 2006 een perspectief ontstaat op afbouw en op termijn beëindiging van het regionaal beleid.

'Pieken in de Delta' (2004)

Op 9 juli 2004 heeft het Kabinet de nota 'Pieken in de Delta' vastgesteld. In de nota wordt het beleid gericht op het wegwerken van het faseverschil van Noord-Nederland ten opzichte van de rest van Nederland met ingang van 2007 beëindigd en worden de daarmee gemoeide middelen voortaan besteed aan het benutten van kansen van nationaal belang in alle regio's. In de nota wordt aangegeven dat het Kabinet met name in sterke innovatieregio's (zogenheten hot spots) projecten zal ondersteunen. Volgens de nota zijn vier van dergelijke regio's in Nederland, namelijk twee in de Randstad, een in Zuidoost-Nederland en een in Oost-Nederland.

Bij de parlementaire behandeling van de nota "Pieken in de delta" heeft de Tweede Kamer geconstateerd dat het faseverschil in economische ontwikkeling tussen de drie noordelijke provincies en de rest van Nederland nog niet is ingelopen en dat de noordelijke economie zich moet ontwikkelen naar een meer kennisintensieve economie. De Tweede Kamer heeft er op aangedrongen dat de Staatssecretaris van Economische Zaken in samspraak met de noordelijke provincies daarvoor een programma dient te ontwikkelen voor de jaren 2007-2010 (Motte Van Dijk, vergaderjaar 2004-2005, kamerstuk 29.697, nr. 9).

De Koers verlegd (2005)

Het SNN heeft in nauwe samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en regionale overheden in de nota "De koers verlegd" een aanzet voor het door de Tweede Kamer bepleite programma geformuleerd. De versterking van de noordelijke economie in de volle breedte, die centraal stond in het Kompasprogramma, maakt in de nieuwe aanpak plaats voor een meer selectieve benadering waarin het vergroten van het innoverende vermogen de hoofd doelstelling is. Het SNN kiest hierbij voor een proactieve aanpak in een aantal onderscheidende kennisgebieden (waaronder het energiecluster, het watercluster en het cluster rond Astron/Lofar), generieke stimulering in het midden- en kleinbedrijf en menselijk potentieel.

De staatssecretaris van Economische Zaken onderschrijft de door het SNN voorgestelde koerswijziging. Zij benadrukt het belang van een selectieve aanpak gericht op kansen. Medio 2005 zijn tussen EZ en SNN afspraken gemaakt over een programma voor de periode 2007 t/m 2010. De inhoudelijke koers van het programma zal door een programmacommissie worden bepaald. Aan deze programma-commissie nemen het ministerie van Economische Zaken, provincies, gemeenten, bedrijfsleven en kennisinstellingen deel. Voor dit programma, dat de naam "Koers Noord, op weg naar pieken" draagt, is een budget beschikbaar van € 115 à € 120 miljoen. Het programma gaat in de tweede helft van 2007 van start.

4. Programmatische aanpak

Voor de realisering van de ontwikkelingsstrategie kiezen kabinet en SNN voor een programmatische aanpak. Uitgegaan

Kompas voor het Noorden (1999)

Het SNN heeft onder de titel "Kompas voor het Noorden" een ruimtelijk-economisch ontwikkelingsprogramma voor de periode 2000 t/m 2006 opgesteld. Het "Kompas" is nader uitgewerkt in de drie genoemde deelprogramma's. Het structurele werkgelegenheidseffect van de uitvoering van het programma wordt geraamd op 13.000 à 23.000 mensjaren (tijdelijke werkgelegenheid 62.000 mensjaren). Het

Afspraak

Stand van zaken

wordt van de volgende drie programma's:

- economische kerngebieden / versterking marktsector
  - stedelijke centra
  - landelijk gebied
- SNN en kabinet werken de voorgestane programmatische aanpak gezamenlijk uit, inclusief het creëren van randvoorwaarden voor een gebundelde uitvoering.

BO 16/4/98

De programmatische aanpak wordt bilateraal uitgewerkt door het SNN en de betrokken departementen.

VO 23/2/99

meerjarenprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd door middel van jaarprogramma's.

Plausibiliteitstoets (1999)

In opdracht van het ministerie van Economische Zaken heeft het Nederlands Economisch Instituut (NEI) het "Kompasprogramma op zijn plausibiliteit getoetst ("Kompas op koers en voldoende vaart?", december 1999). Het NEI concludeert dat het driesporenbeleid waarvoor is gekozen, in principe de juiste ontwikkelingsrichting voor Noord-Nederland is, maar dat het onvoldoende in staat zal zijn om het geconstateerde economisch faseverschil met de rest van Nederland te kunnen reduceren. Duidelijk is volgens het NEI dat zonder een dergelijk omvangrijk stimuleringspakket, Noord-Nederland economisch gezien gemakkelijker verder achterop bij de rest van Nederland kan geraken. Hoewel mogelijk iets aan de hoge kant, acht het NEI de raming van de beoogde effecten van het ontwikkelingsprogramma in termen van te realiseren extra banen redelijk realistisch.

Programmatische inzet rijksmiddelen

De *EZ-bijdrage* komt direct beschikbaar voor de uitvoering van het Kompasprogramma. Het SNN is beschikbaarbevoegd, met uitzondering van de centrale Investeringspremieregeling (IPR), die wordt uitgevoerd door het ministerie van Economische Zaken. Zie ook punt 17.

De *VRM-bijdrage* (Investeringsfonds Stedelijke Vernieuwing) kan goed worden ingezet voor de uitvoering van het Kompasprogramma. Provincies en "directe gemeenten" zijn beschikingsbevoegd. Zie ook punt 19.

LVN stelt de toegezegde bijdragen gedeeltelijk beschikbaar voor programmatische aanpak. Het gaat hierbij om middelen voor het Uitvoeringsprogramma Innovatie Landbouw Noord-Nederland (zie punt 28) de ICES-middelen voor "natte natuur" (zie punt 29) en "agrarisch natuurbeheer" (zie punt 31).

Tijdens het voortgangsoverleg kabinet-SNN op 4 maart 2002 heeft het SNN het rijk uitgenodigd mee te denken in een traject dat leidt tot een "Agenda voor het landelijk gebied Noord-Nederland". LVN heeft de uitnodiging aanvaard. Daarop heeft het SNN in het najaar van 2002 een onafhankelijke commissie van deskundigen ingesteld die in april 2003 gekomen is met een advies "Kracht door kiezen, kiezen voor kracht".

Tijdens het voortgangsoverleg kabinet-SNN op 2 oktober 2003 heeft de minister van LVN aangegeven in te stemmen met de aanbevelingen in dit advies. Het ligt in de bedoeling om, zoals door de commissie Rabbinge is aanbevolen, de diverse geldstromen te bundelen ten behoeve van een programmatische inzet. Het gaat hierbij enerzijds om het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en anderzijds het zgn. Ondernemersprogramma (zie punt 28). Bij brief van 15 juli 2004 heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit geschreven dat LVN en SNN gezamenlijk tot de conclusie zijn gekomen dat in de huidige omstandigheden een aparte overeenkomst geen meerwaarde heeft. Tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 14 september 2005 is van de zijde van LVN aangegeven dat er een goede samenwerkingsrelatie is met Noord-Nederland. Gewaardeerd wordt dat de drie noordelijke provincies snel willen en kunnen instappen op de afspraak die de minister heeft gemaakt met de provincies op 26 januari 2005 over de extra impuls voor

landinrichting en landbouw. De minister staat positief tegenover de financiële inzet van de provincies voor de fysieke structuur ad € 16,5 miljoen en heeft uitgesproken de intentie te hebben op het voorstel van de gezamenlijke provincies in te gaan door hun bijdrage te verduubelen.

Voor de jaren 2005-2006 is reeds één convenant voor Noord-Nederland tussen SNN en LNV afgesloten rond investeringen in het landelijk gebied. Voor de periode 2007-2013 zijn per provincie ILG contracten afgesloten. De afspraken zijn met ingang van 1 januari 2007 vastgelegd in het ILG dat een looptijd heeft van zeven jaar.

SZW stelt de toegezegde bijdragen niet voor de programmatische aanpak beschikbaar. Na de reorganisatie van het arbeidsmarkt- en sociale zekerheidsbeleid is een aantal landelijke organisaties aangewezen, dat is belast met de besteding van de voor Noord-Nederland beschikbare middelen. Het SNN betreurt het feit dat er na deze reorganisatie geen goede samenhang meer is tussen het economisch structuurversterkende en het arbeidsmarktbeleid. Zie hierover verder de punten 22 en 23.

Voor de *ICES-middelen* (zie punt 5) ten behoeve van de ruimtelijk-economische structuurversterking van Noord-Nederland geldt in de meeste gevallen dat deze op projectbasis ter beschikking worden gesteld, waarbij de ministeries beschikkingsbevoegd zijn.

Tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 2 oktober 2003 heeft het SNN voorstellen gedaan om het programmatisch werken te verruimen met het terrein van het beroepsonderwijs. Het SNN voert daarvoor als reden aan het relatief lage opleidingsniveau van de noordelijke beroepsbevolking en de daaruit voortvloeiende noodzaak om het beroepsonderwijs te versterken. Hoewel de problematiek bij de minister van OCW bekend is, acht de minister een nadere, concrete onderbouwing door het SNN noodzakelijk. Op basis daarvan kan OCW bezien of, en zo ja hoe, OCW daar iets kan betekenen, in samenspraak met SZW en EZ.

Tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 14 september 2005 is besloten tot het instellen van een gezamenlijke ambtelijke werkgroep van SNN, EZ, OCW en SZW met als opdracht te bezien welke stappen er gezet kunnen worden om op het terrein van onderwijs en scholing verder uitwerking te geven aan het Transitieprogramma (zie punt 3 - De Koers Verlegd). Van het in leven roepen van deze werkgroep is later afgezien.

In het verlengde hiervan speelt de problematiek van leerachterstanden in het basisonderwijs. Deze blijken met name in het landelijk gebied in Noord-Nederland bijzonder hardnekkig te zijn. Het SNN heeft daarom tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 2 oktober 2003 gepleit voor aanpassing van de gewichtenregeling in het kader van de bekostiging van het basisonderwijs conform voorstellen van de Onderwijsraad. Op 9 juli 2004 heeft de minister van OCW plannen bekend gemaakt voor een nieuwe gewichtenregeling.

Programmatische inzet middelen Europese structuurfondsen (zie ook punt 37)

a. Doelstelling 2 (incl. "uitfasering")

Een van het Kompasprogramma afgeleid "Enkelvoudig Programmeringsdocument Noord-Nederland 2000 – 2006" is op 19 juli 2001 goedgekeurd door de Europese Commissie. De beschikkingsbevoegdheid ligt bij het SNN.

b. Leader+:

Het plattelandsontwikkelingsprogramma LEADER+ Noord-Nederland (2000-2006) is mede gebaseerd op het Kompasprogramma. Het programma is op 31 juli 2001 goedgekeurd door de Europese Commissie. De beschikingsbevoegdheid ligt bij het SNN.

c. Interreg 3A

Het grensoverschrijdende Interreg 3A-programma, dat op 27 september 2001 door de Europese Commissie is goedgekeurd, is mede gebaseerd op het Kompasprogramma. De beschikingsbevoegdheid ligt bij een door middel van overeenkomsten tussen Niedersachsen, het ministerie van Economische Zaken, de betrokken provincies, het SNN en de stichting Eems Dollard Regio ingestelde stuurgroep.

d. Doelstelling 3

Voor deze doelstelling is een nationaal programma opgesteld, dat wordt gevoed met middelen uit het Europees Sociaal Fonds (ESF). Het doelstelling 3-programma is door de Europese Commissie goedgekeurd op 8 augustus 2000. Vanaf 21 juni 2001 is de regeling ESF-3 van kracht geworden. De uitvoering is ondergebracht bij een agentschap binnen het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Nadat in 2002 de SUWL-wet van kracht is geworden zijn uitsluitend de gemeenten en het UWV belast met de reïntegratietaken. Deze systematiek wordt ook gevolgd bij de uitvoering van het ESF-programma. Tevens zijn het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ('Een leven lang leren'), sectoren ('schooling van werkenden'), het ministerie van Justitie en het Bureau Dagingdeling aanvragers. Voor het SNN is vooralsnog geen directe rol met betrekking tot het ESF weggelegd.

e. PlattelandsOntwikkelingsProgramma

Voor de uitvoering van het PlattelandsOntwikkelingsProgramma (zie punt 38) is het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verantwoordelijk. Het SNN is bij de uitvoering van het programma betrokken.

Mid Term Review (2003)

Halverwege de looptijd van het Kompasprogramma is door Ecorys/NEI een evaluatie uitgevoerd. Deze is op 13 mei 2003 aan de gezamenlijke opdrachtgevers, het SNN en het ministerie van Economische Zaken, aangeboden.

In de MTR is het Kompas-programma op de volgende vier aspecten bekeken:

- a. **Relevantie:** Heeft de regio behoefte aan de in het programma beschreven maatregelen?
- b. **Effectiviteit:** Worden de doelen van het programma gehaald en welke bijdrage heeft het programma daaraan geleverd?
- c. **Efficiëntie:** Kunnen met de beschikbare middelen meer of betere output en resultaten worden behaald?
- d. **Uitvoering:** Draagt de organisatie en beheerstructuur bij aan een effectieve implementatie van het programma?

Ten aanzien van deze vier aspecten luidt de beoordeling van Ecorys/NEI als volgt:

- a. **Relevantie:** de EZ/Kompas beleidsmix blijft het grootste deel ook in de resterende programmaperiode relevant....

- b. Effectiviteit: Kompas (is) op hoofdlijnen een effectief programma...Met de tot nu toe te verwachten werkgelegenheidseffecten (... ligt) het programma vooralsnog wel goed op koers....
- c. Efficiëntie: de outputs (lijken) over het algemeen efficiënt te worden gerealiseerd....
- d. Uitvoering: Het EZ/Kompasdeel van het programma wordt succesvol op programmatische wijze uitgevoerd....

Over het EZ/EFRO-deel van het Kompas-programma is de evaluatie positief. Ecorys/NEI onderschrijft de werkwijze waarin vanuit één regionale noordelijke programmering teweerk wordt gegaan, in plaats van op zichzelf staande inzet van middelen uit elk van de financiële bronnen. De programmatische aanpak in brede zin ziet Ecorys echter als een wisselend succes, doordat een belangrijke deel van de toegezegde rijksbijdragen niet programmatisch beschikbaar is gekomen. De aanbevelingen die Ecorys op dit vlak doet hebben met name betrekking op het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Een andere belangrijke constatering in de MTR is dat de uitvoering van het programma (zoals al bij de start daarvan is voorzien) niet leidt tot het volledig inlopen van het faseverschil. Ecorys/NEI heeft berekend dat de uitvoering van alle projecten die tot en met 2002 zijn gehonoreerd zullen leiden tot ruim 4.500 fte. In een situatie waarin het programma volledig en ongewijzigd zou worden uitgevoerd zou het werkgelegenheidseffect volgens Ecorys/NEI uitkomen op ca. 14.500 extra banen.

In 2005 heeft conform de afspraken met Europese Commissie een Update plaatsgevonden van deze tussentijdse evaluatie voor het EFRO-deel. De bevindingen liggen in lijn met de tussentijdse evaluatie van 2003. Deze Update is verricht door Ecorys/NEI.

In 2007 vindt een Update van de MTR plaats. Omdat nog een belangrijk deel van de projecten loopt is het nog niet doenlijk conclusies op basis van realisatiecijfers te trekken. Deze Update zal vooral in het teken staan van het actualiseren van de kwantitatieve informatie van de MTR. Uit een tussentijdse rapportage blijkt, dat de verwachte werkgelegenheidseffecten gemiddeld gesproken de prognose van de MTR iets overstijgen. Deze Update wordt door het EIM verricht. In tegenstelling tot de MTR wordt bij deze Update met een bandbreedte van de te verwachten werkgelegenheidseffecten gewerkt. De eindrapportage wordt in juli 2007 verwacht.
In 2009 zal een uitgebreidere evaluatie van Kompas voor het Noorden plaatsvinden.

5. ICES-2

Ter voorbereiding van het Regeerakkoord 1999 – 2002 en besluitvorming door het nieuwe kabinet zullen indicatieve ICES-pakketten worden opgesteld. Hoewel

In het Regeerakkoord Kok II is verwoord dat door het kabinet met het Noorden verder overleg zal worden gevoerd over de wijze waarop de Noordelijke programma's en investeringsprojecten zijn in te passen in de beleidspakketten voor ruimtelijk-economische structuurversterking. De gedachten gaan uit naar een samenhangend pakket maatregelen in de orde van grootte van f 1 à f 2 miljard, mede afhankelijk van te maken afspraken over bijzondere projecten waaronder de OV infrastructuur. In algemene zin is het de bedoeling om afspraken te maken met de regio's over samenhangende uitvoering van diverse investeringen en deze vast te leggen in zgn. "regio-contracten".

Het vervolgens tussen kabinet en SNN gevoerde ICES-overleg leidde niet tot overeenstemming. Op 23 oktober 1998 nam het kabinet

Afspraak**Stand van zaken**

vanzelfsprekend de effectiviteitsvraag moet worden gesteld, is het gerechtvaardigd met langere terugverdien-tijden te rekenen.

BO 16/04/98

Departementen geven

zoveel als mogelijk inzicht in de besteding van de aan de departementale begrotingen toegevoegde ICES-2-middelen voor de periode 2003-2010

eenzijdig een beslissing over de ICES-pakketten. Het aandeel van het Noorden in die pakketten was als volgt (bedragen in f miljoen):

	99-02	03-10	Σ
bereikbaarheid (b-projecten)	171*	722*	893*
Ruimtedruk	60	pm	60+pm
Milieu	10-20	pm	10-20 +pm
Kennis	120	pm	120+pm
vitaliteit steden	pm	pm	pm
totaal	361-371*+pm	722*+pm	1083-1093*+pm
ethyleenleiding	100	0	100
Hanzelijn	9	1441	1450
totaal			2633-2643*+pm

VO 04/03/02

* Op deze bedragen moeten de co-financieringsmiddelen van onder andere de regio (in totaal tot en met 2010 een bedrag van f 96 miljoen) in mindering worden gebracht.

Op de in de kabinetsbrief ten behoeve van de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Noord-Nederland genoemde bedragen en de stand van zaken daaromtrent wordt, met uitzondering van het onderdeel "ICT in het onderwijs" (aandeel Noorden ca. f 67 miljoen), nader ingegaan onder "monitoring uitvoeringsafspraken".

In het voortgangsoverleg kabinet-SNN van 4 maart 2002 is afgesproken dat de departementen zoveel als mogelijk inzicht geven in de besteding van de aan de departementale begrotingen toegevoegde ICES-2-middelen voor de periode 2003-2010. Deze inventarisatie leverde het volgende beeld op:

- Bij het thema 'Vitaliteit Steden' speelt enerzijds mee dat het ISV-onderdeel van het Grote Stedenbeleid deels de invulling is van dit ICES-thema en anderzijds de ontwikkeling van een nieuwe generatie stadsconvenanten 2005-2009. Omdat de verdeeelstapel nog niet vaststaat, is het nog onbekend welke bedragen Groningen, Leeuwarden en Emmen in die periode tegemoet kunnen zien.
- Voor LNV is het momenteel nog te vroeg om de PM voor 'Ruimtedruk & ruimtelijke kwaliteit' in te vullen voor 2003 – 2010, op een kleine € 4,5 miljoen na voor 'hätte natuur' (zie punt 29).
- VROM bevindt zich in een zelfde positie voor het thema milieu. Maar voor beide thema's geldt dat naarmate het landelijke beleid meer uitwerking krijgt, ook Noord-Nederland daarvan bepaalde bedragen tegemoet kan zien.

Al met al konden voor deze drie thema's dus (nog) geen bedragen worden ingevuld. De bedragen zullen voor de periode 2003-2010 niet

worden ingevuld, aangezien de ICES-3 impuls is afgeblazen (zoals eerder is aangegeven in de Langmanrapportage van 2002). Bovendien is de ethyleenleiding niet gereserveerd in FES, aangezien niet aan de voorwaarden voldaan is (zie punt 18).

Op de stand van zaken met betrekking tot de inzet van ICES 2-middelen door de verschillende ministeries wordt nader ingegaan bij de punten 18, 20, 21, 28 t/m 35 en 40.

6. ICES-3

Voor het einde van de kabinetsperiode 1998-2002 wordt met het SNN overleg gevoerd over wijze waarop in de volgende kabinetsperiode kan worden gekomen tot de selectie van noordelijke investeringsprojecten.

VO 23/02/99

7. EU-structuurfondsen (2000-2006)

Het kabinet spant zich in voor het verkrijgen van een "fair share" voor Nederland uit de Europese structuur-

Nederland heeft volgens kabinet geen "fair share" gekregen. Het kabinet heeft 67% van de bevolking van het Noorden onder doelstelling 2-regime gebracht. Bij de verdeling van de ICES-middelen voor de periode 1999-2003 heeft deze afspraak verder geen expliciete aandacht gekregen.

fondsen. De inzet is bij realisering van een "fair share" totaal Noord-Nederland onder het nieuwe doelstelling 2-regime te brengen. Indien deze inzet niet slaagt, dan zal dit meewegen bij

beoordeling in ICES-kader.

BO 16/04/98

8. Gemeenschappelijk landbouwbeleid

Het rijk zal zich in de onderhandelingen met Europese Commissie sterk maken voor het voorkomen van verslechtering van de landbouwsector in het Noorden door de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

BO 16/04/98

VO 23/02/99

Tijdens het voortgangsoverleg kabinet-SNN van 23 februari 1999 is afgesproken dat de inzet van het kabinet is gericht op:

- de compensatie voor zetmeelaardappeltelers op hetzelfde niveau te brengen als die voor graantelers;
- het voorkomen van bevoorrechtiging van bergboeren bij het zuivelbeleid ten opzichte van Nederlandse melkveehouders.

Op 26 juni 2003 heeft in het kader van de midterm review van het GLB besluitvorming plaatsgehad over de verdergaande landbouw-hervormingen. Met het bereikte akkoord, geldig tot 2014, wordt de inkomenssteun voor boeren grotendeels losgekoppeld van de productie. Het plafond voor de landbouwuitgaven blijft gehandhaafd op ca. € 43 miljard.

Vanaf 2005 (of uiterlijk 2007) krijgt de boer de inkomstenstoeslagen in de vorm van een bedrijfsstoeslag. Deze toeslag, gebaseerd op de steun uit het verleden, is niet gebonden aan een bepaald gewas of gehouden dieren, maar aan productieareaal. Deze inkomenssteun wordt afhankelijk van Europese richtlijnen op het gebied van natuur, milieu en dierenwelzijn.

Op hoofdlijnen, ook vanuit Noordelijk perspectief gezien, is er tevredenheid over het bereikte eindresultaat. De sector, belangrijk voor de werkgelegenheid in Noord-Nederland, heeft nu de gelegenheid zich in te stellen op de nieuwe situatie.

Toch is er reden tot zorg voor met name de melkveehouderij. De interventieprijs voor boter zal in vier jaar met 25% dalen. Dit zal, afhankelijk van de marktprijs, gevolgen hebben voor melkprijs die de boer ontvangt. Een evaluatie na deze zuivelhervorming zal moeten uitwijzen in hoeverre het wenselijk is een extra verruiming van het quotum bovenop de eerder afgesproken 1,5% in te voeren.

De akkerbouwers kunnen redelijk tevreden zijn. De graanprijs blijft gehandhaafd. De ontkoppeling van steun voor de aardappelzetmeel is vastgesteld op 40%. De prijs van het aardappelzetmeel blijft gehandhaafd. De verwachting is dat deze maatregelen nagenoeg geen effect hebben op het teeltplan van deze groep akkerbouwers. Dit weer tot tevredenheid van de telers van de zogenaamde 'vrije gewassen'. De zetmeelindustrie had overigens graag een verdere ontkoppeling gezien. Wel heeft Noord-Nederland zorg over de komende hervorming van het suikerbeleid. Zoals de plannen nu voorliggen, zullen deze grote gevolgen hebben voor de inkomenspositie van akkerbouwers. Suikerbieten zijn op dit moment een economisch belangrijke teelt.

Tijdens het bestuurlijk overleg op 2 oktober 2003 biedt het SNN een Position Paper aan over het Gemeenschappelijk landbouwbeleid. Daarin wordt bepleit dat het Noorden de middelen terugkrijgt die afgeroomd worden en dat er een grote mate van flexibiliteit bij de inzet van de rijksmiddelen betracht wordt, zodat de EU-middelen maximaal benut worden.

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zegt toe te zijner tijd een reactie op het SNN-pleidooi te zullen geven. Hij bevestigt dat de afgeroomde middelen voor 80% terug dienen te vloeien naar Nederland, maar stelt dat dit niet automatisch betekent dat

ze terugvloeden naar een bepaalde regio binnen Nederland. Wel zal bij de verdere uitwerking gelet worden op die gebieden en sectoren die het sterkst getroffen worden: suiker, zetmeel en melkveehouderij. De door het GLB getroffen sectoren zijn met name in Noord-Nederland sterk vertegenwoordigd.

Bij brief van 5 december 2003 heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gereageerd op het position paper. Hij geeft daarbij aan dat zijn inzet is dat de Tweede Pijlermiddelen moeten bijdragen aan een vitale agrarische kolom en een vitaal platteland. Bij een verdere uitwerking hiervan zal gelet worden op die gebieden en sectoren die onevenredig getroffen worden.

8a. Veenkoloniën

Tijdens een bestuurlijk overleg tussen LNV, SNN en EZ op 6 april 2000 heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zijn zorgen geuit over de toekomst van de Veenkoloniën, vooral vanwege de kwetsbare positie van de zetmeelaardappelteelt. Van SNN-zijde is die analyse onderschreven, maar is bovendien aangeven dat in de Veenkoloniën de problemen breder zijn de landbouw alleen.

Naar aanleiding van dit overleg heeft het Kabinet de Commissie Hoekstra ingesteld. De Commissie Hoekstra heeft haar advies op 14 mei 2001 in Stadskanaal gepresenteerd. Als de hoofdproblemen van het gebied noemt de commissie de eenzijdigheid en het negatieve imago. De commissie onderstreept de noodzaak dat het gebied impulsen van buitenaf krijgt om een ombuiging van de negatieve processen tot staan te brengen.

Het Kabinet heeft op 20 november 2001 op hoofdlijnen het advies van de commissie onderschreven. Het Kabinet heeft voor de korte termijn een beperkt aantal financiële toezeggingen gedaan die alle betrekking hebben op de begroting van LNV (€ 2,27 miljoen reservering Koopmansgelden, € 0,11 miljoen onderzoek diversificatie landbouw, € 0,09 miljoen procesgeld opstellen regiovisie en beperkte middelen voor natuur, landschap en recreatie).

De bestuurlijke partners in de Veenkoloniën hebben direct na het uitkomen van het advies van de commissie de handen ineen geslagen en hebben samen een "Agenda voor de Veenkoloniën" opgesteld: een visie op hoofdlijnen met een ruimtelijk perspectief en een uitvoeringsprogramma met een sociale, economische en fysiek-ruimtelijke invalshoek. Op 25 april 2002 is de Agenda in Den Haag aangeboden aan het Kabinet. Minister Brinkhorst heeft aangegeven de Agenda te zien als een goede onderbouwing van een ICES-aanvraag voor de Veenkoloniën. NLTO en AVEBE ondersteunen de initiatieven in de Agenda.

De Tweede Kamer heeft vervolgens twee moties over de Veenkoloniën aanvaard, te weten:

- de motie Waalkens / Sniijders-Hazelhoff (14 maart 2002): de sociaal-economische problematiek van de Veenkoloniën is een zaak die de regering aangaat; de regering wordt verzocht om met een gebundelde aanpak voor het gebied te komen en voorstellen te doen aan de Kamer;
- de motie Tichelaar (20 november 2002): de herstructurering van de Veenkoloniën als prioriteit te handhaven; de Veenkoloniën als pijl of aan te wijzen voor een experiment met gebiedsgerichte aanpak; de Veenkoloniën met voorrang aan te wijzen ten behoeve van het aangekondigde Investeringsbudget landelijk gebied (ILG).

Op 2 oktober 2003 is tijdens het overleg Kabinet-SNN door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit € 4 miljoen toegezegd voor plattelandsontwikkeling in de Veenkoloniën (€ 0,5 miljoen in 2005, € 1,5 miljoen in 2006, € 2 miljoen in 2007). Die toezegging is bevestigd in de brief van 27 oktober 2003 van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Tweede Kamer.

In het gebied functioneert nu een projectbureau dat de projecten coördineert, nieuwe projecten verwerft en de administratieve afwikkeling, communicatie en evaluatie omtrent de Agenda en de daaronder vallende projecten verzorgt.

Er is een keuze gemaakt voor een toptien van projecten. Aangezien er onvoldoende middelen zijn voor de uitvoering van alle projecten is er voor de uitvoering een selectie uit de toptienprojecten gemaakt. Voor de financiering van de projecten wordt, voor zover er geen extra bronnen zijn aan te boren een onderlinge verdeling afgesproken.

Besloten is, dat de in 2003 toegezegde middelen worden ingezet voor het Rundeproject en de uitvoering van het Veenparkkanaal. (1^e fase van vaarroute Erica-Ter Apel). Deze 2 projecten zijn opgenomen in het uitvoeringsovereenkomst LNV-provincies. Daarnaast is het project Inplaatsing Veehouderij gestart en het project begint te lopen.

9. Werkgroep "Noorden / Instituten"

De "Werkgroep Noorden / Instellingen" is sinds 2002 niet meer bijeen geweest.

Instelling Werkgroep
"Noorden / Instituten",
waarin wordt nagegaan
welke instituten op terrein
van onderwijs, onderzoek
en medische
specialisaties voor
vestiging in Noord-
Nederland in aanmerking
komen.

BO 16/04/98

10. Onderzoeksinstituten

SNN en minister van
Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap zullen in de
komende periode samen
de kansrijkheid inventari-
seren van projecten op

Zie punt 9.

het snijvlak van onderwijs en onderzoek.

BO 16/04/98

11. Vestiging van rijksdiensten

Bij de vestigingskeuzen van nieuwe rijksdiensten zal het kabinet bijzondere aandacht schenken aan de mogelijke versterking van ruimtelijk-economische structuur van Noord-Nederland.

BO 16/04/98

Bij een aantal departementale diensten (Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie van het Onderwijs en de secretariaten van de Huurcommissies) hebben in de periode 2000/2001 reorganisatieprocessen plaatsgevonden, waardoor er sprake was van een dreigend verlies van werkgelegenheid in Noord-Nederland. Het SNN heeft er najaar 2000 voor gepleit bij de keuze van een vestigingsplaats voor samen te voegen dienstonderdelen het effect op de werkgelegenheid nadrukkelijk een rol te laten spelen. Bij brief van 6 april 2001 en in het voortgangsoverleg kabinet-SNN op 9 april 2001 is bevestigd dat in het geval van Inspectie voor de Gezondheidszorg en van de Inspectie van het Onderwijs zodanige besluiten zijn genomen, dat behoud van werkgelegenheid in het Noorden is gewaarborgd. In een brief van 12 juli 2001 heeft het SNN gepleit voor de mogelijkheid van vestigingsplaats voor de Nederlandse Voedselautoriteit (NVa) in Noord-Nederland te onderzoeken. In verband met de noodzakelijk geachte korte afstand tot de departementen van Volksgezondheid en Landbouw heeft het kabinet echter de voorkeur gegeven aan vestiging in de Haagse agglomeratie.

Tijdens het voortgangsoverleg kabinet-SNN op 4 maart 2002 heeft het SNN er voor gepleit dat als de kilometerheffing wordt ingevoerd en er daarvoor een uitvoeringsorganisatie wordt opgericht, er voor die organisatie dan een vestigingsplaats in Noord-Nederland gekozen wordt. Een koppeling met de Rijksdienst voor het Wegverkeer ligt daarbij dan voor de hand. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft aangegeven het te vroeg te vinden een uitspraak over een vestigingsplaats te doen, maar mocht die keuze aan bod komen dan zal het SNN-voorstel bij de afweging worden betrokken.

Tijdens het voortgangsoverleg kabinet-SNN op 2 oktober 2003 is geconstateerd dat de uitvoering van deze afspraak moeizaam verloopt. Departementen handelen in deze autonoom en er worden nauwelijks nieuwe diensten opgericht. Veelal is er sprake van reorganisaties. Afgesproken is dat voor de lopende kabinetsperiode geïnventariseerd wordt nieuwe rijksdiensten op komst zijn en welke overwegingen pro en contra vestiging in het Noorden spelen. Uit deze inventarisatie is gebleken dat er in de lopende kabinetsperiode geen sprake zal zijn van de oprichting van nieuwe rijksdiensten.

12. Acquisitie buitenlandse investeerders

Buitenlandse investeerders, die gekozen hebben voor vestiging in Nederland, worden in het bijzonder

De samenwerking tussen de Directie voor Buitenlandse Investeringsin Nederland (DBIN) en de ROM's (waaronder de NOM) is intensief en bijzonder hecht te noemen. De ROM's hebben zicht op alle DBIN-projecten die in de desbetreffende regio's spelen. Elk kwartaal heeft het DBIN overleg met de hoofden Investeringsbevordering van de 4 ROM's. Daarnaast vindt regelmatig bilateraal projectenoverleg plaats met alle ROM's, vinden werkbezoeken plaats, worden presentaties bij DBIN georganiseerd en wordt door ROM-medewerkers stage gelopen op DBIN-kantoren.

gewezen op mogelijkheden van Noord-Nederland.

BO 16/04/98

	Aantal projecten Noord Nederland	Investeringsbedrag Miln. absoluut	Investeringsbedrag Als % van totaal	Arbeidsplaatsen absoluut	Arbeidsplaatsen Als % van totaal
2003	5	€ 68	11,4	118	4,3
2004	3	€ 50	18,9	161	6,5
2005	6	€ 124,4	24,6	131	4,2
2006	7	€ 48,5	13,6	234	9,6

13. Fiscale faciliteit

Het SNN wordt betrokken bij de evaluatie van de Uitvoeringsregeling willekeurige afschrijving. Indien de evaluatie positief uitvalt wordt regeling gecontinueerd.

BO 16/04/98

In samenwerking met het SNN heeft het ministerie van Financiën in 1998 en 1999 evaluatieonderzoek gedaan naar de regeling willekeurige afschrijving nieuwe gebouwen in aangewezen gemeenten. Vooruitlopend op de resultaten van deze evaluatie is destijds besloten de regeling voor het jaar 1999 ongewijzigd voort te zetten. De Europese Commissie heeft hieraan bij brief d.d. 18 januari 2001 haar goedkeuring verleend.

Op basis van de resultaten van de evaluatie is in het kader van het belastingplan 2000 besloten om de regeling ook na 1999 voort te zetten, waarbij de investeringsdrempel van f 5 miljoen zal worden verlaagd tot f 2 miljoen. De Europese Commissie heeft in het voorjaar van 2001 ingestemd met een daartoe strekkend voorstel.

Met het oog op de vereenvoudiging van het belastingregime en gelet op de begrotingsafspraken uit het Strategisch Akkoord van het Kabinet Balkenende I heeft het Rijk de fiscale faciliteit met ingang van 1 januari 2003 beëindigd.

14. Periodiek bestuurlijk voortgangsoverleg

Over de voortgang en uitwerking van de samenwerkingsafspraken wordt periodiek bestuurlijk overleg gevoerd.

BO 16/04/98

Afgesproken is jaarlijks bestuurlijk voortgangsoverleg te hebben. Voortgang van de uitwerking van het akkoord en de resultaten van het bestuurlijk overleg worden ieder voorjaar gerapporteerd aan Tweede Kamer. Voortgangsoverleg kabinet-SNN vond plaats op 23 februari 1999, 24 februari 2000, 9 april 2001, 4 maart 2002, 2 oktober 2003, 28 juni 2004 en 14 september 2005.

De rapportages aan de Tweede Kamer werden besproken in Algemeen Overleg op resp. 4 maart 1999, 27 juni 2000 en 5 juli 2001 en 31 maart 2004. Op 10 februari 2006 is een verslag van een schriftelijk overleg verschenen met de Tweede Kamer over de rapportage van 2005.

Uitvoeringsafspraken (excl. infrastructuur)

15. Continuering van beleid

Het kabinet doet aan het SNN concrete financiële toezeggingen voor de periode 2000 t/m 2006.

De stand van zaken met betrekking tot de financiële toezeggingen van de ministeries voor de periode 2000 t/m 2006 komt aan de orde bij de volgende punten:

17	EZ
19	VRM
22, 23	SZW
27, 28	LNV

Deze periode is gekozen in verband met de samenhang met het Europese Structuur-fondsenbeleid. De bijdragen worden geleverd door EZ, VRM, SZW en LNV.

BO 16/04/98

16. Prijscompensatie

Prijscompensatie over de financiële toezeggingen gaat conform geldend rijksbeleid.

"Conform geldend rijksbeleid" wordt door departementen zo geïnterpreteerd, dat de departementen zelf de vrijheid hebben om de door het ministerie van Financiën vastgestelde prijscompensatie wel of niet door te berekenen.

BO 16/04/98

17. Economische Zaken

Continuering van beleid: € 535 miljoen.

BO 16/04/98

Op grond van het meerjarenprogramma Kompas voor het Noorden (2000 t/m 2006) heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken in augustus 2000 een zgn. basisbeschikking afgegeven. Aan de hand van de "Kompas"-jaarprogramma's stelt het ministerie jaarlijks een schijf van de totale toegezegde bijdrage aan het SNN beschikbaar.

Financiële resultaten 2000	Bijdrage Kompas voor het Noorden Toepassing centrale IPR in Noord- Nederland	€ 47,4 miljoen € 13,9 miljoen	(incl. prijscompensatie)
Financiële resultaten 2001	Bijdrage Kompas voor het Noorden Toepassing centrale IPR in Noord- Nederland	€ 68,9 miljoen € 32,4 miljoen	(incl. prijsbijstelling van € 2,5 miljoen)
Financiële resultaten 2002	Bijdrage Kompas voor het Noorden Toepassing centrale IPR in Noord- Nederland	€ 60,0 miljoen € 32,8 miljoen	(incl. prijsbijstelling van € 0,3 miljoen)
Financiële resultaten 2003	Bijdrage Kompas voor het Noorden Toepassing centrale IPR in Noord- Nederland	€ 60,7 miljoen € 24,2 miljoen	
Financiële resultaten 2004	Bijdrage Kompas voor het Noorden Toepassing centrale IPR in Noord- Nederland	€ 61,1 miljoen € 13,7 miljoen	
<u>Financiële resultaten 2005</u>	<u>Bijdrage Kompas voor het Noorden Toepassing centrale IPR in Noord- Nederland</u>	<u>€ 51,8 miljoen € 19,4 miljoen</u>	<u>(incl. overheveling SNN-middelen; zie hieronder)</u>
<u>Financiële resultaten 2006</u>	<u>Bijdrage Kompas voor het Noorden Toepassing centrale IPR in Nederland</u>	<u>€ 63,4 miljoen € 32,4 miljoen</u>	
<u>Totaal EZ-bijdrage Kompas</u>		<u>€ 413,3 miljoen</u>	
<u>Totaal toepassing centrale IPR in Noord-Nederland</u>		<u>€ 168,8 miljoen</u>	
<u>Totaal EZ</u>		<u>€ 582,1 miljoen</u>	

In de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor 2004 en volgende jaren is een structurele bezuiniging op de centrale IPR van € 8 miljoen doorgevoerd. De Staatssecretaris van Economische Zaken heeft daarmee de decentrale IPR willen ontzien. Naderhand heeft het ministerie van Economische Zaken een beroep op het SNN gedaan om mee te werken aan financiering vanuit het Kompasprogramma van de centrale IPR. Het SNN heeft zich bereid verklaard daarvoor in principe eenmalig een bedrag van € 10 miljoen beschikbaar te stellen.

Op 30 oktober 2006 heeft de Tweede Kamer via het amendement Ten Hoopen € 50 miljoen toegevoegd aan de verplichtingenbegroting van IPR. Via Notaarsnota (en de tweede supplementaire begroting) is € 25 miljoen verplichtingenruimte van 2007 naar 2006 vervoegd.

In verband met het nog niet beschikken over een door de Europese Commissie goedgekeurde Steunkaart was er vanaf 1 januari 2007 geen de mogelijkheid meer voor het Indienen van IPR-aanvragen.

Op 27 juni 2007 heeft de Europese Commissie de Nederlandse Steunkaart 2007-2013 goedgekeurd. Daardoor kan de IPR voor het jaar 2007 weer worden opgesteld. Voor de periode 2008-2013 is op de EZ-begroting €10 miljoen verplichtingenruimte opgenomen.

18. ICES: Ethyleenleiding

Het rijk is onder
voorwaarden bereid
€ 45,4 miljoen bij te
dragen aan de realisatie
van een ethyleenleiding
naar Noord-Nederland.

ICES 23/10/98

Het chemiepark in Delfzijl is op het ogenblik vooral gebaseerd op productie, gebruik en gebruik (als hulpstof) van chloor. De combinatie van chloor met ethyleen kan tot extra activiteiten leiden en daarmee een impuls geven aan de verdere uitbouw van het chemiepark. Een belangrijke optie is de vestiging van een pvc-fabriek; al enige tijd worden daarover gesprekken gevoerd met potentiële investeerders. Een rendabele pvc-fabriek moet ten minste 1.000.000 ton pvc produceren. Daarvoor is 400.000 ton ethyleen en 600.000 ton chloor nodig.

De beschikbaarheid van chloor in Delfzijl is gewaarborgd door de voorgenomen bouw van een nieuwe chloorfabriek in Delfzijl door Akzo-Nobel, die volgens de planning per 1 januari 2006 operationeel moet zijn en z'n productiecapaciteit uit zou kunnen breiden tot de benodigde hoeveelheid. Medio 2002 is de haalbaarheidsstudie Antheus Magnesium afgerond. Uit de studie blijkt dat technologisch magnesiumproductie een reële optie is maar dat er op dat moment geen interesse was om te investeren vanwege goedkoop magnesium uit China. Schommelingen in de magnesiummarkt kunnen de belangstelling voor een grootschalige magnesiumfabriek in Delfzijl weer opwekken, maar op dit moment is er geen concrete interesse.

In Delfzijl is op dit moment geen ethyleen beschikbaar om de bovenstaande ontwikkeling (behoefte 400.000 ton) mogelijk te maken. Voorheen leek de meest aantrekkelijke optie te bestaan uit de aanleg van een ethyleenleiding naar Delfzijl. Op dit moment is de meest aantrekkelijke optie de bouw van een ethyleenfabriek in Delfzijl, waarbij ethyleen geproduceerd kan worden uit (condensaat van) aardgas, in combinatie met een ethyleenpijplijn. Met die pijplijn zou Delfzijl en de nieuw te bouwen ethyleenfabriek via Wilhelmshaven en Gelsenkirchen aangesloten kunnen worden op het Europese ethyleennet.

Een rijksbijdrage is noodzakelijk om de beschreven en gewenste ontwikkeling van het chemiecomplex in Delfzijl mogelijk te maken. Mocht de behoefte aan een ethyleenleiding weer actueel worden dan blijft als belangrijke randvoorwaarde gelden dat minimaal 1/3 deel van de investering door het bedrijfsleven moet worden gefinancierd.

Tot slot moet worden opgemerkt dat het vervoer van gevaarlijke stoffen via ondergrondse leiding past binnen het nationale en EG-beleid dat op dit moment in ontwikkeling is, net als de concentratie van productie en verbruik op één locatie (Delfzijl) zoals in de hierboven beschreven ontwikkeling is aangegeven. Gelet op de onzekere mondiale ontwikkelingen op zowel de magnesium- als de pvc-markt, dient wel de vraag gesteld te worden hoe reëel de aanleg van een ethyleenleiding voor Delfzijl nog is. Er is geen geld voor de ethyleenleiding gereserveerd in FES, aangezien niet aan de voorwaarden voldaan is.

19. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Continuering van beleid:
€ 181 miljoen

BO 16/04/98

Binnen het reguliere kader van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) zijn ook projecten mogelijk buiten de noordelijke steden. Dit is een provinciale verantwoordelijkheid.

ICES 23/10/98

20. ICES: Vitaliteit steden

1e Tranche (1999-2002)
ICES pakket vitaliteit steden voor Groningen/ Assen, Leeuwarden en Emmen nader invullen. Bijzondere aandacht voor Assen en Emmen binnen zgn. "niet-rechtstreekse middelen".

ICES 23/10/98

21. ICES: Milieu

In het kader van het generiek ICES-beleid t/m 2010 is naar verwachting

Voor de periode 2000 t/m 2004 heeft Noord-Nederland € 118,4 miljoen gekregen, overwegend in het kader van het ISV. Deze middelen zijn gedeeltelijk afkomstig van de Investeringsimpuls 1998, thema Vitaliteit Steden (zie ook punt 20). Op basis van de reguliere verdeelsleutel zou het budget voor Noord-Nederland € 108,9 miljoen hebben bedragen. Op grond van de Langmaatspraken is dit bedrag verhoogd met € 9,5 miljoen (5/7 x (181-15) miljoen). Het VINEX-deel van de toezegging ad € 15 miljoen zal op basis van bestaande VINEX-afspraken en bijdragen in de bodemsanering beschikbaar komen. Dit bedrag van € 123,4 miljoen wordt zoals afgesproken in jaarlijkse tranches uitbetaald.

De rest van het bedrag, € 57,6 miljoen voor de jaren 2005 en 2006, zou in de context van de nieuwe GSB/ISV-ronde, inclusief een nieuwe generatie GSB-stadsconvenanten, beschikbaar moeten komen. Voor de periode 2005-2009 is aan Noord-Nederland in totaal aan ISV-middelen € 114.350.000,- toegezegd. Dit is iets minder dan volgens de Kompasafpraak zou moeten, maar ten opzichte van andere landsdelen scoort Noord-Nederland met het totaalbedrag goed. Met deze toezegging is ingestemd.

De middelen uit de Investeringsimpuls 1998 voor het thema "Vitaliteit Steden" voor de periode 1999-2002 (€ 422 miljoen) betreffen grotendeels het deel van de ISV dat onderdeel uitmaakt van het Grotestedenbeleid (GSB) (zie ook punt 19).

Door het kabinet is besloten om de GSB-convenantsperiode gelijk te trekken met die van het ISV. Hierdoor gaat er in 2005 een nieuwe periode in.

Aan Groningen, Leeuwarden en Emmen zijn in het kader van de GSB-stadsconvenanten voor de periode 2005 tot en met 2009 rechtstreeks ISV-middelen toegezegd. Assen blijft aangewezen op de aan de provincie toegewezen ISV-middelen.

Het beleid voor deze periode heeft inmiddels vorm en inhoud gekregen. In april 2004 is de Nota "Samenwerken aan de Krachtige stad" gepubliceerd (Kamerstuk 2003-2004, 21 062, nr. 116, Tweede Kamer).

Het budget van € 272,3 miljoen aan zgn. stikstof/nitraat-gelden zal in de jaren 2000 t/m 2003 voor een bedrag van € 68,1 miljoen worden ingezet voor de bevordering van kennisontwikkeling en -doorstroming inzake het mineralenbeheer door landbouwers en in de jaren 2003 t/m 2010 voor een bedrag van € 204,2 miljoen ten dienste van extensivering en herstructurering van de melkveehouderij in de kwetsbare

voor het Noorden ca. € 22,7 à € 45,4 miljoen beschikbaar voor het thema Milieu, waarvan € 4,5 à € 9,1 miljoen voor de periode t/m 2003.

ICES 23/10/98

en waardevolle gebieden waar sprake is van meerdere met elkaar samenhangende milieuproblemen. Het budget van € 68,1 miljoen voor kennisontwikkeling en -doorstroming wordt besteed aan landelijke projecten met deelnemers uit alle provincies, zoals de proeflocatie milieucoöperatie VELVANLA in Friesland, het project Praktijkcijfers met circa 30 praktijkbedrijven in iedere provincie, het project Koeien en Kanssen, het project Telen met toekomst (in de akker- en tuinbouw), het project Omgaan met mest en het project Steunpunt Mineralen. In de jaren 2000 t/m 2003 valt er vanuit de landelijke voorlichtings- en onderzoeksprojecten een bedrag van € 13.369.500 toe te rekenen aan het Noorden. In een directe zin komt er door het project VELVANLA een bedrag van € 1.729.000 ten gunste van het Noorden. Het totaal komt neer op een bedrag van € 15.098.500 dat aan de landbouw in het Noorden zal worden besteed.

In het Kabinetstandpunt inzake het advies van de commissie Herstructurering Melkveehouderij van 13 juli 2001 (Kamerstukken II, 2000/2001, 26.729, nr. 45) is aangegeven dat het Kabinet zich ten doel stelt om in kwetsbare en waardevolle gebieden, waar sprake is van meerdere, met elkaar samenhangende milieuproblemen die om een integrale aanpak vragen en waarbij grondgebonden melkveehouderij kan bijdragen aan de oplossing, in de periode tot 2010 grondgebondenheid op gebiedsniveau te bereiken en te behouden, teneinde in deze gebieden de gebiedsspecifieke milieukwaliteit te kunnen realiseren en bij te dragen aan "groene diensten". Voor de herstructurering van de melkveehouderij heeft het Kabinet in de periode 2003 tot en met 2010 € 204,2 miljoen beschikbaar gesteld. Het zwaartepunt van de besteding zal, gezien de omvang van de problematiek in deze gebieden, liggen in de reconstructiegebieden in Oost- en Zuid-Nederland. Indicatief wordt uitgegaan van € 158,8 miljoen in de reconstructiegebieden en € 45,4 miljoen in de rest van Nederland, waarvan € 2,3 miljoen bestemd is voor de Veenkoloniën. Afhankelijk van de uitkomsten van een nog uit te voeren inventarisatie van de noodzaak tot extensivering van de melkveehouderij in de kwetsbare en waardevolle gebieden in de rest van Nederland en van de behoefte aan en de mogelijkheden tot het creëren van passende inpassingskavels in Noord- en Zuid-West-Nederland zal het resterende budget (€ 42,1 miljoen) proportioneel over de rest van Nederland, waaronder het Noorden, worden verdeeld.

22. Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Continuering van beleid: € 330,4 miljoen voor de noordelijke Arbeidsvoorzieningsorganisatie.

Toevoeging ESF-

middelen of andere bron (afhankelijk van wijze van invulling van richtsnoeren werkgelegenheidstop

Door de Wet Structuur Uitvoering Werk en Inkomen (SUWI) is een nieuwe constellatie ontstaan voor de uitvoering van het arbeidsmarktbeleid, waarbij de financieringsstromen zijn gewijzigd. Daarbij is het oude Arbeidsvoorzieningsbudget overgeheveld naar zes organisaties: de Raad voor Werk en Inkomen (RWI), de Centra voor Werk en Inkomen (CWI), gemeenten, Uitvoering Werknemersverzekeringen (UWV), Centra Vakopleiding en Agentschap SZW.

Afspraak

Stand van zaken

Luxemburg) aan
rijksbijdrage aan CBA.

BO 16/04/98

Overzicht van de gemeentelijke scholings- en activeringsbudgetten in het Noorden. (Deze budgetten zijn gericht op reïntegratie en dus vergelijkbaar met het voormalige Arbeidsvoorzieningsbudget.)

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geeft aan dat de afspraak met het Noorden staat, maar kan geen garantie geven dat de toegezegde middelen ook daadwerkelijk in het Noorden neerslaan. Ten eerste verdeelt minister deze middelen niet, dat doet het CBA. Daarnaast zal er een geheel nieuwe structuur voor arbeidsmarktbeleid (SUWI-nota) ontstaan met andere financieringsstromen.	2000	€	31,6 miljoen
	2001	€	36,5 miljoen
	2002	€	38,6 miljoen
	2003	€	42,4 miljoen
	2004	€	189,1 miljoen
	<u>2005</u>	€	<u>195,0 miljoen</u>
	<u>Totaal</u>	€	<u>533,2 miljoen</u>

Met de invoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) is met ingang van 2004 de financieringssysteematiek opnieuw veranderd. De scholings- en activeringsbudgetten maken vanaf dat moment deel uit van het werkbudget WWB. Ook de gelden voor de WWV en de ID-banen worden in dit budget ondergebracht. Tijdens het voortgangsoverleg kabinet-SNN op 2 oktober 2003 heeft het SNN de vraag aan de orde gesteld of bij de verdeling van het WWB-budget voldoende rekening gehouden wordt met de regionale werkgelegenheids situatie en met de kenmerken van de doelgroep. Voorlopige conclusie is dat dit inderdaad het geval is. SZW zegt toe de benodigde cijfers te leveren om inzicht te krijgen op de financiële effecten van de invoering van de WWB voor de gemeenten in Noord-Nederland. Deze cijfers bevestigen deze eerste conclusie.

VO 23/02/99

Monitoring van de besteding van de middelen vindt voortaan plaats op basis van de scholings- en activeringsbudgetten van gemeenten.

VO 04/02/02

23. Werkgelegenheidstop Luxemburg

Kabinet en SNN voeren nader overleg over het noordelijk aandeel in de uitvoering van afspraken van werkgelegenheidstop van Luxemburg. Bijzondere aandacht daarbij voor richtsnoer "Volwassen werklozen..."

BO 16/04/98

Het beleid ter voorkoming van langdurige werkloosheid heeft in 1999 een belangrijke impuls gekregen in de vorm van de Sluitende Aanpak. De Sluitende Aanpak is geënt op de Europese richtsnoeren op het terrein van werkgelegenheid die in 1997 zijn opgesteld in het kader van het Verdrag van Amsterdam. Richtsnoer 1 houdt in het streven om alle nieuwe werklozen binnen 12 maanden een baan of een traject aan te bieden. Het naleven van dit richtsnoer wordt in Nederland de Sluitende Aanpak genoemd.

In aanvulling op de Europese richtsnoeren voor een Sluitende Aanpak voor nieuwe instroom, heeft de Tweede Kamer in 2000 ingestemd met het voorstel om voor Nederland ook een Sluitende Aanpak voor het zittende bestand na te streven, en de uitvoerders te stimuleren een sluitende keten van reïntegratie te realiseren.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid streeft naar volledig Sluitende Aanpak eind 2003. Hierover zijn afspraken gemaakt met de uitvoerders (voor het gemeentelijk deel in de bestuurlijke afspraken in de Agenda voor de Toekomst en voor het UWV-deel in het jaarplan van het UWV).

De Sluitende Aanpak bij gemeenten wordt gefinancierd uit het Scholings- en Activeringsbudget. (Vanaf 2004 zal de Sluitende Aanpak vanuit het (ongeoormerkte) flexibel reïntegratiebudget gefinancierd worden.) Het UWV financiert de Sluitende Aanpak uit eigen middelen. Verder zijn ESF-3 middelen beschikbaar voor gemeenten voor het realiseren van de Sluitende Aanpak

Vanaf juni 2001 is de regeling ESF-3 van kracht geworden. Vanaf dat moment konden projecten worden ingediend door de G29-gemeenten. Vanaf oktober 2001 is dit uitgebreid tot de G-86 gemeenten. Per jaar (periode 2000-2006) is er ongeveer € 250 miljoen beschikbaar van ESF voor de Sluitende Aanpak, 'scholing van werkenden' en het voorkomen en bestrijden van langdurige werkloosheid. Er is een directe koppeling op nationaal niveau tussen de inzet van ESF-3 middelen en de nationale prioriteiten in het Nederlands Actieplan Werkgelegenheid (MAP). Er is hierbij geen sprake van een bijzondere positie voor Noord-Nederland; de middelen worden besteed op basis van nationale prioriteiten.

Nederland heeft voor een organisatorische opzet gekozen waarbij één instantie de ESF-3-subsidie verstrekt, met als doel versnippering van de inzet van ESF in Nederland te voorkomen.

Partijen die ESF kunnen aanvragen (gemeenten) zijn daarin terughoudend. Allereerst wordt dit veroorzaakt door negatieve publiciteit rond het ESF. Daarnaast hebben vooral de kleinere gemeenten en scholingsfondsen onvoldoende capaciteit om scholingsprojecten op te zetten. Het SNN pleit voor versterking van het organiserend vermogen in de regio.

Er wordt gestreefd naar het via de noordelijke G29-gemeenten indienen van een bundel

Tijdens het voortgangsoverleg kabinet-SNN van 9 april 2001 is afgesproken dat het SNN zou stimuleren dat er een bundel noordelijke (gemeentelijke) ESF-projecten (clusteraanvraag) via de noordelijke G-29 gemeenten zou worden ingediend bij het agentschap ESF. Deze afspraak heeft er toe geleid, dat het SNN in samenwerking met de gemeenten Leeuwarden, Groningen en Emmen een pakket aan ESF-projecten heeft samengesteld. Dit pakket is in november 2001 aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Afspraak

Stand van zaken

noordelijke (gemeente-
lijke) ESF-projecten
(clusteraanvraag) bij het
agentschap ESF van het
ministerie van Sociale
Zaken en
Werkgelegenheid.

VO 09/04/01

SNN doet een schriftelijk
voorstel aan SZW voor
regionale project-
ontwikkeling ten behoeve
van scholing werkenden.
Op grond van dit voorstel
zal bestuurlijk overleg
plaatsvinden tussen SNN,
SZW en EZ.

VO 4/3/02

aangeboden. Van dit aangeboden pakket hebben uiteindelijk 32 van de 51 gemeenten daadwerkelijk een aanvraag gedaan.

Het SNN heeft er tijdens het voortgangsoverleg op 4 maart 2002 op gewezen dat de ontwikkeling van scholingsprojecten voor werkenden niet van de grond komt, terwijl daarmee in de periode tot 2000, toen het Noorden nog zelf sturing had op dit terrein, goede ervaringen zijn opgedaan. Afgesproken werd dat het SNN een schriftelijk voorstel zou doen aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waarna er een bestuurlijk overleg zou komen tussen SZW, EZ en SNN over dit onderwerp.

Het afgesproken bestuurlijk overleg heeft op 4 juli 2002 plaatsgevonden. De voorstellen kwamen neer op het openen van de mogelijkheid voor het SNN om projecten in te kunnen dienen voor de scholing van werkenden bij het ESF-doelstelling 3-programma. Deze mogelijkheid was tot dan toe voorbehouden aan de O&O-fondsen. Afgesproken werd dat de voorstellen van het SNN zouden worden besproken in het Monitor Comité van het ESF 3-programma op 3 september 2002. Daar heeft men echter aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geadviseerd de huidige systematiek voor het indienen van projecten te handhaven. De minister heeft dit advies overgenomen. Ook werd geadviseerd een werkconferentie te organiseren tussen SNN en O&O-fondsen om een aantal concrete afspraken te maken over projectontwikkeling in Noord-Nederland. Deze conferentie heeft op 29 januari 2003 plaatsgevonden. Deze conferentie heeft ertoe geleid dat er thans diverse gezamenlijke initiatieven in ontwikkeling zijn.

Tijdens het voortgangsoverleg kabinet-SNN op 2 oktober 2003 wordt geconstateerd dat het nog steeds niet erg wil vlotten met de ontwikkeling van vraaggerichte scholingsprojecten in Noord-Nederland. Ook nationaal dreigt een groot deel van het ESF-budget teruggestort te moeten worden naar Brussel. De Staatssecretaris van SZW en het SNN spreken daarom af te onderzoeken of gekomen kan worden tot een gezamenlijk project om de projectontwikkeling ESF in Noord-Nederland te stimuleren. Op grond van een deze afspraak is per 1 maart 2004 een gezamenlijke driejarige pilot gestart. Deze is gericht op het vergroten van het organiserend vermogen opdat Noord-Nederland beter gebruik maakt van scholingstrajecten en ESF voor werkzoekenden en werkenden. Na een jaar zal op grond van een evaluatie worden beoordeeld of de pilot ook voor de twee resterende jaren wordt voortgezet.

Uit de verslaglegging van de resultaten van het eerste jaar blijkt dat er voor ongeveer € 8 miljoen aan projecten is gegeneerd. Het totale projectvolume zal door de inzet in het eerste jaar in 2005 oplopen tot € 17 miljoen, waarvan de helft ESF. Het gaat om ruim 5.000 scholingstrajecten voor werkenden en werkzoekenden.

Het project is uitgevoerd zoals voorzien en is in goed overleg beëindigd, toen in 2005 het ESF-loket werd gesloten. Er zijn geen nieuwe

ontwikkelingen te rapporteren.

Op basis van de verslaglegging door het SNN over het eerste projectjaar met positieve resultaten hebben SZW en SNN gezamenlijk besloten om het project door te zetten. Op 28 oktober 2005 is het subsidieplafond van ESF bereikt. Per 1 maart 2006 heeft SZW zich teruggetrokken uit het project aangezien er geen ESF-middelen beschikbaar meer waren. Aangezien het doel van de activiteiten in het project bestond uit het vergroten van het aantal vraaggerichte scholingstrajecten en de urgentie om dit te stimuleren onverminderd overeind bleef heeft SNN besloten de activiteiten voort te zetten. Ook in de verwachting dat er opnieuw ESF middelen in 2007 beschikbaar zouden komen.

Naast het feit dat het project tot meer dan 10.000 extra scholingstrajecten voor werkenden en werkzoekenden in het Noorden heeft geleid, is er met de activiteiten ook een belangrijke basis gelegd voor de start van de projecten Leren en Werken. Het aanjagen van scholing van werkenden in het MKB in relatie tot de operationele leerwerkloketten moet een belangrijke impuls geven aan het verhogen van het scholingsniveau van de noordelijke (potentiële) beroepsbevolking.

24. Regeling Extra Werkgelegenheid voor Langdurig Werklozen

Rekening houden met specifieke arbeidsmarkt-situatie van het Noorden bij verdeling van eventueel vrijvallende plaatsen in kader van regeling "Extra werkgelegenheid voor langdurig werklozen".
Financiering via interne herschikking SZW.

BO 16/04/98

25. Plan van Elswijk

SZW zal in het kader van het Plan Van Elswijk veld-experimenten in Noord-Nederland financieren.

In 1998 is geen vrijval opgetreden. Van de vrijval in 1999 zijn 300 extra ID-banen in Noord-Nederland verdeeld. In 2001 zijn 121 banen van Amsterdam aan het Noorden toegekend. In 2002 zijn geen extra ID-banen naar het Noorden gegaan.

Vanaf 2003 ontvangen alle gemeenten een vrij besteedbaar ID-budget. Met de verstrekking van dit vaste ID-budget aan gemeenten is geen sprake meer van een vast aantal, vooraf toegekende (en daarmee eventueel terug te vorderen) ID-banen per gemeente.

Uitgangspunt bij de verdeling van het ID-budget voor 2003 is het aandeel van elke gemeente in het totale aantal feitelijk bezette ID-banen op peildatum 30 juni 2002. Het totale landelijke ID-budget wordt als ongedifferentieerd ID-budget verdeeld naar rato van dit aantal daadwerkelijk vervulde ID-banen. Op deze manier vindt automatisch herverdeling plaats van het beschikbare budget voor niet-vervulde ID-banen. Gemeenten waar een groter deel van de aan hen toegekende ID-banen daadwerkelijk zijn vervuld, ontvangen daardoor immers ook een relatief groter deel van het beschikbare ID-budget. Een verdere herverdeling van vrijgevallen ID-banen is door de nieuwe systematiek niet meer aan de orde. Met ingang van 2004 worden de middelen voor ID-banen ondergebracht in het werkbudget WWB (zie hierover verder punt 22).

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft op 16 juli 1998 € 0,6 miljoen voor experiment in provincie Groningen toegezegd. Het experiment is inmiddels geëvalueerd. Het concept van de Nieuwe Sociale Markteconomie is in de praktijk goed uitvoerbaar. De werkgelegenheid bij de bedrijven in het experiment is sterker gestegen dan het provinciale gemiddelde. Ook aan de onderkant van de markt zijn positieve effecten te zien; in de experimenteergroep zijn relatief meer werklozen aangenomen dan in de

BO 16/04/98 controlegroep. Echter omdat het concept vraaggericht is, heeft het in een krappe arbeidsmarkt niet altijd het gewenste effect.

26. Afdrachtkorting langdurig werklozen

De afdrachtkorting langdurig werklozen (VLW) wordt in geheel Noord-Nederland opengesteld voor werklozen die langer werkloos zijn dan zes maanden.

Werkgevers hebben recht op een fiscale tegemoetkoming, de VLW, als zij een langdurig werkloze in dienst nemen. De VLW levert een werkgever maximaal € 2.400 per werknemer op, voor maximaal vier jaar. Normaliter is de regeling van kracht voor het in dienst nemen van een werkloze die minimaal twaalf maanden als zodanig is ingeschreven. Voor het Noorden en een aantal grote steden geldt voor periode 1999 tot en met 2002 een kortere inschrijvingsduur, namelijk zes maanden.

Met ingang van 2003 is de VLW afgeschaft voor nieuwe aanvragen. Reden hiervoor is dat het kabinet aanbodstimulering prioriteit heeft gegeven boven vraagstimulering.

BO 16/04/98

27. Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Programma Beheer

Continuering van beleid: uit Programma Beheer € 29,5 miljoen voor "verweving".

BO 16/04/98

Middelen voor agrarisch natuurbeheer (RBON-regeling):		
Financiële resultaten 2000:	€	10,4 miljoen
Financiële resultaten 2001:		p.m.
Financiële resultaten 2002:	€	16,6 miljoen
Financiële resultaten 2003:	€	5,0 miljoen
Financiële resultaten 2004:	€	2,5 miljoen
LNV-begroting 2005		p.m.
LNV-raming 2006		p.m.
Totaal:	€	34,5 miljoen

28. Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Stimuleringskader

Continuering van beleid: uit het Stimuleringskader € 29,5 miljoen voor "vernieuwing en intensivering".	BO 16/04/98	Financiële resultaten 1999: € 2,70 miljoen Financiële resultaten 2000: € 0,05 miljoen Financiële resultaten 2001: € 1,90 miljoen Financiële resultaten 2002: € 2,30 miljoen Financiële resultaten 2003: € 2,30 miljoen Financiële resultaten 2004: € 2,30 miljoen <i>Financiële resultaten 2005: € 2,30 miljoen</i> <i>Financiële resultaten 2006: € 3,02 miljoen</i>
Indicatief is € 4,5 miljoen aan ICES-middelen beschikbaar tot en met 2002 voor versterking agrarische structuur, ingepast in gebieds- gerichte aanpak.	ICES 23/10/98	Totaal: € 16,87 miljoen

In een bestuurlijk overleg tussen het SNN en minister Brinkhorst op 6 april 2000 is afgesproken de betrokkenheid van het SNN bij de uitvoering van het Stimuleringskader te vergroten in de vorm van een pilot Verspreidingsregeling Vernieuwing Landelijk Gebied. Hiervoor is € 1,1 miljoen beschikbaar. Op 22 september 2001 is de noordelijke experimentele tender gesloten en heeft een ambtelijke commissie, waaraan twee noordelijke deskundigen zijn toegevoegd, de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van advies gediend. In de eerste helft van 2002 is de evaluatie afgerond. Op basis daarvan zal besluitvorming plaatsvinden over eventuele bijstelling van de regeling en de regionale betrokkenheid.

Over de omvang van de middelen (€ 34 miljoen) is overeenstemming. Afgesproken is dat LNV en SNN op korte termijn bilateraal overleggen over de wijze waarop de middelen kunnen worden ingezet.

VO 24/02/00

LNV zal in 2001 en 2002 per jaar € 2,3 miljoen oormerken voor Noord-Nederland. Deze middelen kunnen op

In het bestuurlijke overleg van 9 april 2001 is afgesproken dat het huidige Stimuleringskader wordt omgevormd tot een flexibeler landelijk werkende regeling. De huidige toetsingscommissie wordt vervangen door een ambtelijke commissie van LNV. De toetsing zal minder strikt worden. LNV zal in 2001 en 2002 per jaar € 2,3 miljoen oormerken voor Noord-Nederland. Deze middelen kunnen aan de hand van een programma worden ingezet, waarbij geen centrale toetsing op projectniveau plaatsvindt. Het programma is inhoudelijk gebaseerd op de Nota Voedsel en Groen en op het Kompasprogramma en dient de instemming van LNV en SNN te krijgen. Aan de Commissie

Afspraak

Stand van zaken

basis van een programma worden ingezet.

VO 09/04/01

LNV stelt voor 2003 en 2004 per jaar beschikbaar:

- € 2,3 miljoen voor het uitvoeringsprogramma Innovatieve Landbouw Noord-Nederland;
- € 1,15 miljoen beschikbaar voor de biologische landbouw.

Rabbinage wordt een zware adviesrol toegekend. Na goedkeuring van het programma worden de middelen in zijn totaliteit overgemaakt en niet per project. De afspraken rond de € 34 miljoen staan niet ter discussie. Het rijk zal voortgang van de afspraken monitoren.

Op 14 november 2001 heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ingestemd met het Uitvoeringsprogramma Innovatieve Landbouw Noord-Nederland (JILLN) 2001-2002. Daarmee is voor deze periode de programmatische aanpak mogelijk geworden. Eind 2001 is het JILLN daadwerkelijk in uitvoering gekomen. LNV is inmiddels vertegenwoordigd in de Projectbeoordelingscommissie van het SNN. Laser heeft een rol bij de uitvoering. Het SNN kan beschikkingen afgeven.

In het voortgangsoverleg kabinet-SNN van 4 maart 2002 is de voortzetting van het JILLN in 2003 en 2004 voor een bedrag van jaarlijks € 2,3 miljoen overeengekomen. Bovendien heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor de jaren 2003 en 2004 samen € 2,3 miljoen extra voor biologische landbouw toegezegd.

Tijdens het voortgangsoverleg kabinet-SNN op 2 oktober 2003 kondigt de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan in de naaste toekomst een ontschot en modulair ondernemersprogramma te zullen ontwikkelen om meer programmatisch te kunnen werken. Daarbij zullen de lessen die uit het succesvolle JILLN getrokken kunnen worden ter harte genomen worden. Het JILLN zal worden verlengd door in 2005 en 2006 jaarlijks € 1,15 miljoen beschikbaar te stellen. Omdat de JILLN middelen voor de jaren 2001 t/m 2004 reeds uitgeput zijn en om te voorkomen dat er een gat valt zegt de minister toe in nader overleg de mogelijkheden van voorfinanciering positief te willen bezien.

Ook voor de ontwikkeling van de biologische landbouw in Noord-Nederland zegt de minister toe voor de jaren 2005 en 2006 telkens € 1,15 miljoen ter beschikking van het SNN te zullen stellen. Ook in dit geval zal eventuele voorfinanciering in 2004 in nader overleg positief worden bezien.

VO 04/03/02

Tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 14 september 2005 heeft het SNN verzocht het Uitvoeringsprogramma Innovatieve Landbouw Noord-Nederland (JILLN-N) voort te zetten. Op deze vraag kon nog geen concreet antwoord gegeven worden. De intentie om door te gaan is bij de minister van LNV zeker aanwezig. Er worden middelen gezocht om hier invulling aan te geven.

(JILLN-N) : Inmiddels heeft LNV in het kader van een overgangperiode voor het jaar 2007 € 1 mln. toegezegd.

29. ICES-Ruimtedruk en Ruimtelijke kwaliteit: Natte natuur

Voor de rubriek "natte natuur" is voor de periode tot en met 2002 € 11,3 miljoen beschikbaar.

ICES 23/10/98

Financiële resultaten 1999:	€ 1,3 miljoen
Financiële resultaten 2000:	€ 1,4 miljoen
Financiële resultaten 2001:	€ 4,6 miljoen
Financiële resultaten 2002:	€ 0,4 miljoen
Totaal:	€ 7,7 miljoen

Voor de periode 2003-2010 is voor "natte natuur" een bedrag toegezegd van € 4,3 miljoen.

VO 04/03/02

Financiële resultaten 2003:	€ 2,2 miljoen
Financiële resultaten 2004:	€ 3,1 miljoen
<u>Financiële resultaten 2005:</u>	<u>€ 1,2 miljoen</u>
<u>Financiële resultaten 2006:</u>	<u>€ 2,9 miljoen</u>
<u>Totaal:</u>	<u>€ 9,4 miljoen</u>

30. ICES-Ruimtedruk en Ruimtelijke kwaliteit: Ecologische Hoofdstructuur

Als 1e tranche t/m 2002 is € 11,3 miljoen beschikbaar.

ICES 23/10/98

Vanuit ICES zijn extra middelen beschikbaar gekomen voor de realisatie van de EHS in verband met de stijging van de grondprijzen. Deze middelen zijn toegevoegd aan het grondaankoopbudget en zijn daardoor niet goed te isoleren uit het totale bedrag dat is benut voor de grondaankopen.

Uitgaand van een grondprijssijging van circa 10% kan echter worden gesteld dat voor de jaren 1999 en 2000 tezamen van de ophoging van het grondverwervingsbudget met ICES-middelen circa € 5 miljoen gulden in Noord-Nederland is neergeslagen. Verwacht mag worden dat de cijfers voor 2001 en 2002 op eenzelfde niveau zullen liggen.

31. ICES-Ruimtedruk en Ruimtelijke kwaliteit: Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer is tot en met 2002 € 2,3 miljoen beschikbaar.

ICES 23/10/98

Financiële resultaten 1999:	€	0,1 miljoen
Financiële resultaten 2000:	€	0,4 miljoen
Financiële resultaten 2001:	€	0,7 miljoen
Financiële resultaten 2002:	€	0,0 miljoen
Totaal:	€	1,2 miljoen

LNV heeft voor 2003 en 2004 samen € 2,3 miljoen extra toegezegd voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

VO 04/03/02

Financiële resultaten 2003:	€	1,0 miljoen
Financiële resultaten 2004:	€	0,5 miljoen
<u>Financiële resultaten 2005:</u>	€	<u>0,5 miljoen</u>
<u>Financiële resultaten 2006:</u>	€	<u>0,9 miljoen</u>
<u>Totaal:</u>	€	<u>2,9 miljoen</u>

32. ICES-Ruimtedruk en Ruimtelijke kwaliteit: Glastuinbouw

Voor de versterking van de glastuinbouw is tot en met 2002 € 2,3 miljoen beschikbaar.

ICES 23/10/98

De gemeente Emmen is in 2001 een bedrag van € 8,7 miljoen toegekend uit de Stimuleringsregeling inrichting duurzame glastuinbouw-gebieden (Stidug).

33. ICES-Kennis: Technocentrum

In periode 1999-2002 is € 4,5 miljoen beschikbaar voor de pilot Technocentrum Noord-

OCW heeft gekozen voor landelijk gespreid stelsel van technocentra. Als gevolg hiervan is voor het Technocentrum Noord-Nederland (Technomatch) geen € 4,5 miljoen maar € 1,2 miljoen beschikbaar gesteld als startkapitaal conform de kaderregeling. Nader overleg met de minister van OCW heeft geleid tot de toezegging dat uiteindelijk toch maximaal € 4,5 miljoen voor het noordelijke centrum beschikbaar komt, echter voor periode t/m 2010 onder de voorwaarden van de kaderregeling. De drie noordelijke provincies hebben daarvoor een garantstelling afgeven, zodat Technomatch verplichtingen kan aangaan voor periode t/m 2010. De toegezegde bijdrage van € 1,2

Nederland.

ICES 23/10/98

miljoen voor de periode tot en met 2002 wordt door Technomatch gerealiseerd. Technomatch heeft in het najaar van 2001 het businessplan voor de periode 2003-2010 ingediend bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De onafhankelijke Advies Commissie Technocentra heeft aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap positief advies over het businessplan gegeven. Voor de periode 2003 tot en met 2005 is in de financiering van de technocentra voorzien.

OCW heeft aan bureau B&A opdracht gegeven de prestaties van de vijftien technocentra te evalueren. Criteria bij deze evaluatie zijn de kwaliteit van de uitvoering van de activiteiten, de mate waarin de operationele doelen zijn bereikt, de mate waarin de resultaten bijdragen aan de drie doelstellingen van het project technocentra en aan de ICES-criteria publiek private samenwerking, synergie en samenhang en verankering, het draagvlak van de activiteiten, met name blijkend uit de participatie in de samenwerkingsverbanden, en de gerealiseerde cofinanciering. De beschikbaarstelling van middelen voor de jaren 2006 tot en met 2010 is afhankelijk van deze evaluatie.

De evaluatie heeft inmiddels plaatsgevonden. De Ministerraad heeft op grond daarvan besloten tot het vrijgeven van de in het FES gereserveerde middelen voor de jaren 2006 tot en met 2010. Met dit besluit kan de subsidiëring aan de technocentra worden voortgezet. In november 2005 hebben 14 van de 15 technocentra bij beschikking een aanvulling als technocentrum gehad. Dit betekent dat een technocentrum een afwijzing heeft gehad. De aanvulling als technocentrum zal in principe worden voortgezet voor de periode 2006 tot en met 2010. De subsidiëring aan de technocentra zal gedurende de periode 2006 tot en met 2010 plaatsvinden op basis van de Kaderregeling Technocentra 2006 tot en met 2010. In 2010 loopt voorgenomde regeling af. Daarna zullen geen subsidiegelden meer aan Technocentra ter beschikking worden gesteld. Als de aanvraag van een technocentrum voor een basissubsidie wordt gehonoreerd, ontvangt het technocentrum een vast bedrag van € 500.000,- per jaar in de periode 2006 tot en met 2010. Daarnaast kan een technocentrum een aanvraag indienen voor de verkrijging van speerpuntsubsidie. Het subsidieplafond voor de speerpuntsubsidie bedraagt € 1.700.000,- per jaar in de periode 2006 tot en met 2010. Een nieuwe ontwikkeling is de bevordering van de samenwerking tussen de technocentra en het Platform Bèta Techniek. Omdat aan die samenwerking groot belang wordt gehecht en verdere versterking behoeft is in de Kaderregeling Technocentra 2006 tot en met 2010 de doelstelling die ten grondslag ligt aan de stimulering van bèta techniek als overkoepelende en integrerende doelstelling opgenomen. De oorspronkelijke ICES/KIS doelstelling, versterking en vernieuwing van de kennisinfrastructuur en verbetering van de aansluiting beroepsonderwijs, en de drie daarvan afgeleide subsidiedoelstellingen blijven het kader voor de werkzaamheden van de technocentra. Binnen dat kader dienen de technocentra zich ook blijvend te laten leiden door de regionale knelpunten en uitdagingen.

34. ICES-Kennis: Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling

Voor vestiging van het Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling (NIDO) in Leeuwarden is tot en met 2002 € 10,4

Op 23 december 1999 is NIDO officieel van start gegaan. Met het oog op continuïteit van de activiteiten vanaf 2003 heeft het NIDO een "proposal" ingediend voor ICES-KIS-3. Eind november 2003 heeft het Kabinet op basis van een negatief advies van de Commissie van Wijzen besloten geen middelen ter beschikking te stellen. Daarop heeft het NIDO op 31 december 2004 de deuren gesloten. Belangrijke activiteiten worden in andere vorm en op andere plaatsen voortgezet. Bepaalde NIDO-programma's worden ondergebracht bij het nieuwe Kenniscentrum Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Hiermee wordt dit Kenniscentrum een vliegende start gegeven. Ook

miljoen beschikbaar. komt er in Utrecht een nieuw Competentie Centrum Transitie waarvoor het NIDO zich al langere tijd sterk had gemaakt. Het gedachtegoed van het NIDO gaat dus niet verloren.

ICES 23/10/98

35. ICES-Kennis: Biomade

Voor oprichting van nationaal research-centrum voor moleculaire nanotechnologie in Noord-Nederland is beschikbaar € 6,8 miljoen voor de periode t/m 2002 en € 6,8 miljoen voor de periode 2003-2010.

ICES 23/10/98

Het Instituut Biomade is in 1999 opgericht. De werkzaamheden worden nu nog verricht vanuit verschillende faculteiten van de Rijksuniversiteit Groningen. Biomade ontwikkelt innovatieve concepten op basis van fundamentele kennis. Om de innovatieve concepten ook werkelijk te implementeren in producten moeten partijen die producten op de markt brengen geïnteresseerd zijn in de concepten. Vanaf 2004 wordt hieraan door Biomade zeer hoge prioriteit gegeven.

Biomade heeft voor de periode 2003-2010 opnieuw een toekenning van € 6,8 miljoen gekregen (vanuit het BSIK-programma). Het BSIK Biomade Technology project is een experiment dat bedoeld is om een mechanisme te ontwikkelen om fundamentele kennis, gegenereerd in kennisinstellingen, marktrijp te maken. Een succesvolle ontwikkeling van het Biomadeconcept is daarmee de belangrijkste mijlpaal. Als belangrijke mijlpalen kunnen worden genoemd: wetenschappelijke publicaties, octrooiaanvragen en verkregen octrooien, opleveren van businessplannen en opzetten van spin offs. Uit de periode t/m 2002 zijn 22 octrooiaanvragen gedaan. Hiervan zijn er al enkele verkregen (de duur voor het verkrijgen van een octrooi ligt tussen de 1½ en 5 jaar). In de BSIK-periode zijn al 5 aanvragen ingediend. Ook zijn reeds verschillende octrooien verleend.

Hiernaast zijn een tweetal businessplannen in ontwikkeling. Biomade hoopt natuurlijk dat deze businessplannen leiden tot spin outs die zich gaan vestigen in Groningen.

Biomade spant zich in om via NANONED hechte relaties op te bouwen met andere deelnemende instituten. (NANONED is een initiatief van acht kennisinstututen en is er op gericht de sterktes van Nederland op het gebied van nanotechnologie en de daarbij behorende 'enabling technologies' te bundelen in een nationaal netwerk.) Ook de komst van NANOLAB en de afspraken die zijn gemaakt om apparatuur ter beschikking te stellen voor een brede groep van onderzoekers biedt goede perspectieven. Hiernaast is Biomade ook actief betrokken in de opstart van het bio-nano vlagschip (het tti).

Volgens Biomade zal het nog wel enige tijd duren voordat het tti er is. Laat staan waar het zal komen. Zowel Twente als Delft willen penvoerder worden. Groningen in ieder geval niet. Wel wordt op het verzoek van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen door de directeur van Biomade gesprekken gevoerd in Groningen om te inventariseren wat ieders wensen en gedachten zijn.

Hoewel Biomade de intentie had om verder uit te breiden, is het beleid nu op dit gebied behoedzaam te opereren. Eerst meer gelden uit de markt aantrekken door opdrachtverlening etc. Het financiële meerjarenplan is hierop aangepast.

De financiering is inmiddels opgeschort, aangezien er onvoldoende cofinanciering is gevonden uit de private sector (zoals vermeld in de brief van de minister van OCW aan de Kamer op 1 mei 2007). Biomade heeft op grond van de gemaakte opmerkingen door Technopartner enkele wijzigingen in de organisatie doorgevoerd. Vanaf 1 juli wordt er een scheiding gemaakt tussen de

commerciële/marketing taken en de wetenschappelijke/R&D taken. Er komt een commercieel directeur/CEO naast een wetenschappelijk directeur/CSO. Hiernaast heeft Biomade aan de marketingverplichting voldaan door een contract aan te gaan met een marktpartij (de omvang van deze marktinvestering bedraagt € 3,6 miljoen). Eind augustus tekent Biomade het contract met de Industriële partner. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de cofinancieringsverplichting. Al met al voldoet Biomade aan de voorwaarden die vanuit de BSIK worden gesteld aan de subsidietoekenning.

36. Hartchirurgisch centrum Leeuwarden

Leeuwarden komt na 2000 als derde centrum in aanmerking voor de vestiging van een hartchirurgisch centrum.

BO 16/04/98

In het Medisch Centrum Leeuwarden (MCL) is een hartchirurgisch centrum gevestigd; het centrum is sinds begin 2004 operationeel. Hartchirurgische ingrepen vinden plaats op basis van een samenwerkingsovereenkomst tussen MCL en Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG). Deze overeenkomst voorziet erin dat MCL onder regie en verantwoordelijkheid van UMCG de ingrepen uitvoert. MCL maakt met verzekeraars zelfstandig afspraken over de productie. Op jaarbasis vinden op den duur 750 openhartoperaties en 1.200 dotterbehandelingen plaats. De verrekening van de aanloopkosten is geregeld met het College Tarieven Gezondheidszorg. Het MCL streeft ernaar om in het laatste kwartaal van 2005 samen met UMCG een aanvraag voor een zelfstandige vergunning voor MCL aan te vragen.

37. EU-structuurfondsen

Prolongatie van het noordelijk aandeel uit de Europese structuurfondsen op minimaal het gemiddelde niveau in de periode 1994 tot en met 1999.

BO 16/04/98

Voortzetting van de inzet van middelen uit de EU-fondsen op het gemiddelde niveau van 1994-1999 is becijferd op € 522 miljoen voor periode 2000-2006.

De volgende EU-middelen zijn beschikbaar voor Noord-Nederland:

	excl. prijsbijstelling	<u>incl. prijsbijstelling en prestatiereserve</u>
doelstelling 2:	€ 315,0 miljoen	€ 341,6 miljoen
uitfasering voormalige programma's doelstelling 2/5b:	€ 14,3 miljoen	€ 15,0 miljoen
Leader+:	€ 23,6 miljoen	€ 25,5 miljoen
Interreg 3A (aandeel Nederland):	€ 11,6 miljoen	€ 17,7 miljoen
Totaal:	€ 364,5 miljoen	€ 399,8 miljoen

Het budget voor het zgn. doelstelling 3-programma bedraagt voor Nederland als geheel ruim € 1,75 miljard (incl. prijsbijstelling). Het gaat hierbij om middelen uit het Europees Sociaal Fonds (ESF). Het SNN heeft voorgesteld dat hiervan voor Noord-Nederland een bedrag wordt geoordeeld dat overeenkomt met het bevolkingsaandeel. Dat is 10,5%, zodat het te oormerken bedrag uitkomt op circa € 177 miljoen (excl. prijsbijstelling). Met een dergelijk bedrag zou het tussen kabinet en SNN overeengekomen aandeel van Noord-Nederland

Afspraak

Stand van zaken

in het totaal aan EU-middelen van € 522 miljoen (excl. prijsbijstelling) zijn gerealiseerd.

Afgesproken is dat SNN en SZW op korte termijn bilateraal overleggen over de doelstelling 3-middelen.

VO 24/02/00

SZW zal de omvang van de ESF-bestedingen in Noord-Nederland monitoren.

VO 09/04/01

In het bestuurlijk overleg op 9 april 2001 kon geen afspraak bereikt worden over een aandeel voor Noord-Nederland uit het nationale doelstelling 3-budget. Wel heeft de Europese Commissie bepaald dat 20% van de doelstelling 3-middelen in het geheel van de doelstelling 2-gebieden tot besteding moet worden gebracht. In de ESF-subsidieregeling is daarom vastgelegd dat 20% van het totaal van de budgetten zal worden aangewend ten behoeve van activiteiten die ten gunste komen van deelnemers die woonachtig dan wel werkzaam zijn in doelstelling 2-gebieden (artikel 4 lid 2). Afgesproken is dat SZW de omvang van de ESF-bestedingen in Noord-Nederland zal monitoren. Op basis van de toegekende subsidies is per 1 juli 2005 18,4% van de totale landelijke ESF3-middelen in doelstelling 2-gebieden tot besteding gebracht.

In het voortgangsoverleg kabinet-SNN op 4 maart 2002 heeft het SNN zijn zorgen uitgesproken over het feit dat er tot dan toe geen ESF-bestedingen in Noord-Nederland hadden plaatsgevonden (zie afspraak 23). Van kabinetszijde is benadrukt dat dit punt de aandacht blijft vragen en dat de inzet blijft om de oorspronkelijke doelstelling na te komen om ten minste 10% van de doelstelling 3-middelen in het Noorden te laten neerslaan op basis van door aangewezen actoren in het Noorden ingediende aanvragen.

De situatie anno 2003 is dat het Agentschap SZW de neerslag bij de gemeenten kan monitoren. Voor de neerslag van gelden die via de O&O-fondsen naar het Noorden toevoelen is dat lastiger, omdat het aanvragende O&O-fonds niet noodzakelijk in het Noorden gevestigd is, maar hier wel scholing verzorgt. Om dit in beeld te krijgen is een opdracht aan het Agentschap SZW verleend. De resultaten hiervan komen naar verwachting in december 2003 beschikbaar.

Tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 2 oktober 2003 heeft het SNN aangekondigd in Brussel te gaan lobbyen om de structuurfondsmiddelen voor het Noorden voor de periode na 2006 te continueren. Het SNN gaat hiertoe mede over omdat het geconstateerd heeft dat het kabinetsstandpunt om te stoppen met "het rondpompen van geld" er niet toe heeft geleid dat de overeenkomstige nationale begrotingsposten verhoogd zijn met de middelen die anders via Brussel voor de regio beschikbaar zouden komen.

Tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 14 september 2005 heeft het SNN gepleit voor een gedecentraliseerde uitvoering van de nieuwe Europese programma's die in 2007 van start gaan. Ten aanzien van het Concurrentieprogramma stelt het SNN voor de criteria die de Europese Commissie hanteert voor de verdeling van de middelen over de lidstaten ook te gebruiken voor de verdeling van de middelen binnen Nederland. Van de zijde van het kabinet wordt benadrukt dat de vraag of er weer een substantieel Concurrentieprogramma komt afhankelijk is van de onderhandelingen over de Europese begroting vanaf 2007. Nederland stelt zich daarbij nog steeds op het standpunt dat het cohesiebeleid zich zou moeten beperken tot de armste lidstaten. Wel prepareert het kabinet zich op de situatie dat er ook voor Nederland structuurfondsmiddelen beschikbaar komen. In dat geval zal het EFRO via regionale programma's worden ingezet.

In totaal is € 169,4 miljoen aan EFRO doelstelling 2 beschikbaar voor Noord-Nederland voor de periode 2007-2013, daarnaast 85 miljoen rijkscoöfinanciering.

38. Europese Plattelandsverordening

LNV zal zich inspannen voor de verwerving van een indicatief bedrag van ca. € 45 miljoen voor het Noorden uit Europese Plattelandsverordening.

Het op basis van genoemde Plattelandsverordening ingediende PlattelandsOntwikkelingsProgramma (POP) vormt een nationaal programma. Er is een indicatieve verdeling van de middelen over de landsdelen. Hierin is het aandeel van Noord-Nederland € 37,3 miljoen.

ICES 23/10/98	Financiële resultaten 2000:	€	3,9 miljoen
	Financiële resultaten 2001:	€	8,8 miljoen
	Financiële resultaten 2002:	€	14,8 miljoen
	Financiële resultaten 2003:	€	10,7 miljoen
	Financiële resultaten 2004:	€	10,8 miljoen
	<u>Financiële resultaten 2005:</u>	€	<u>16,7 miljoen</u>
	<u>Financiële resultaten 2006:</u>	€	<u>32,4 miljoen</u>
	Totaal:	€	98,1 miljoen

Uitvoeringsafspraken infrastructuur

Algemene toelichting:

- Enkele "Langmanafspraken" van 16 april 1998 zijn bijgesteld door het kabinetsbesluit van 23 oktober 1998 over ICES.
- Bij projecten uit het MIT-Planstudieprogramma zijn soms een minimum- en een maximumraming genoemd en/of een financieel ijkpunt. Het financiële ijkpunt is voor V&W taakstellend.
- Ramingen uit de "Langman-/ICES-afspraken 1998" zijn inclusief directe uitvoeringsuitgaven (DUU), zoals voorbereiding en toezicht. MIT-ramingen voor rijksprojecten zijn exclusief DUU. Voor DUU's zijn geen subsidies mogelijk. Per 1 januari 2006 is Rijkswaterstaat een agentschap. Dit betekent dat nu wordt gerekend met de baten-lastenbijdrage (BLD), voorheen de DUU's.

39. A-projecten (lopend uitvoeringsprogramma)

a.1. A32: aanleg traject Wolvega Noord – Heerenveen

Project gereed in 1999. Het project is afgerond volgens afspraak.
Financiering binnen MIT-
Realisatieprogramma.

BO 16/04/98

a.2. N37: verdubbeling traject Hoogeveen – Emmen – Duitse grens

Project gereed in 2005. De verdubbeling van het traject Hoogeveen – Emmen is voltooid in 2000. In de brief van de minister van Verkeer en Waterstaat van 27 november 2001 zijn over de verdubbeling van het traject Holsloot – rijksgrens aanvullende afspraken vastgelegd.
Realisatieprogramma.

BO 16/04/98

Volgens de afspraken zijn financieel noodzakelijke versoberingen (o.a. aangepaste kunstwerken) toegepast. In het MIT 2004 was voor het totale project een taakstellend budget van € 158 miljoen opgenomen.

In 2002 is gestart met de aanleg van het zandlichaam van het traject Erica/Holsloot-rijksgrens. De aanbesteding van een deel van de kunstwerken vond plaats in 2004. De werkzaamheden van het laatste deeltraject Holsloot - Duitse grens zijn in 2005 gestart en worden in december 2007 afgerond, inclusief de nieuwe verzorgingsplaats nabij Zwartemeer. Het aansluitende Duitse traject Zwartemeer - BAB 31 is zomer 2007 gereed.

a.3. N34: ombouw traject Emmen – Anloo tot 1 x 2 autoweg

Ombouw is gereed in 2007. V&W-bijdrage € 34,03 miljoen.

BO 16/04/98

De ombouw betreft geen zelfstandig MIT-project. De meerjarenfinanciering is geregeld binnen het budget "Beheer en onderhoud" van Rijkswaterstaat Noord-Nederland. Het totaalbudget bedraagt € 38,5 miljoen (exclusief voorbereidingskosten en toezicht).

Het deelproject kruising Borger is ernstig vertraagd. Aanvankelijk door de planologische inpassing en daarna door bezwaren tegen de afgegeven kapvergunning. Het bestemmingsplan voor het deelplan Gasselte is zonder zienswijzen vastgesteld door de gemeente Aa en Hunze. Het bestemmingsplan voor het deelplan Gieten ontving een zienswijze. Het gehele traject Gieten – Ees, inclusief verbreding, is begin 2007 aanbesteed, en is in 2008 gereed.

De reconstructie van de kruising bij Drouwten is najaar 2005 aanbesteed. De plannen voor de ombouw van het verkeersplein Gieten (kruising N33/N34) inclusief de aanleg van een openbaar vervoerhalte vindt de uitvoering plaats in 2009 en zal in 2010 gereed zijn. De aanleg van een fietstunnel onder de N34 bij Gieten is gestart in januari 2007. Bij het groot onderhoud van de N34, het traject Gieten - De Punt, is de tot 8,90 m verbreding inmiddels aangelegd en zijn de meerkosten betaald door de provincie Drenthe.

Per 1 januari 2007 is het beheer en onderhoud aan de provincie Drenthe overgedragen, inclusief een gedeelte van de financiële middelen om o.a. de afgesproken maatregelen uit te kunnen voeren, maar ook maatregelen als verbreding tot 8,90 m en andere veiligheidsmaatregelen. De eigendomsoverdracht wordt bij Koninklijk Besluit in 2007 afgerond. De provincie Drenthe draagt zorg voor de uitvoering van voornoemde maatregelen. De kruisingen bij de aansluitingen Gieten, Gasselte en Borger worden ongelijkvloers gemaakt. De uitvoering wordt afgerond in december 2008.

a.4. N391: aanleg traject Emmen – Ter Apel

Project gereed in 2001.
Rijksbijdrage € 4,54 miljoen (V&W en EZ beide € 2,27 miljoen).

BO 16/04/98

Het project is uitgevoerd volgens planning.

a.5. Oostelijke rondweg Sneek

Project gereed 2002-2006 Rijksbijdrage

Volgens het MIT 2003 bedraagt de rijksbijdrage € 8,2 miljoen. Het project is in 2003 gereedgekomen. De bijdrage van V&W aan het project is in 2004 afgerkend.

€ 5,9 miljoen.

BO 16/04/98

a.6. Verbetering spoorlijn Groningen – Leer

Project gereed in 1999. De werken op het Nederlandse en Duitse traject zijn uitgevoerd in 2001-2002. Er worden zes retourritten per dag uitgevoerd tussen V&W-financiering binnen Groningen Leer. In overleg met de Landesbahnverkehrs-gesellschaft en de vervoerders is verzocht de dienstregeling verder te optimaliseren. In de huidige aanbesteding is een aantal extra verbeteringen doorgevoerd, onder andere meer ritten, geen overstap meer het MIT- Realisatieprogramma. in Leer en moderner materieel.

BO 16/04/98

a.7. Verdubbeling spoorlijn Groningen – Sauwerd, 1e fase

Project gereed 2003. De uitvoering van het project is eind 2000 gestart. In het MIT 2004 is een taakstellend budget van € 52 miljoen opgenomen. De V&W-financiering binnen oplevering is volgens de planning in 2003 gereed gekomen. MIT- Realisatieprogramma.

BO 16/04/98

a.8. Spoorbrug Grou

Project gereed in 2001. Het project is in 2000 afgerond.
V&W-bijdrage € 11,35 miljoen.

BO 16/04/98

a.9. Hoofdvaarweg Lemmer – Delfzijl: uitbouw tot CEMT-klasse V

Project gereed in 2002. Het project wordt om financieel-administratieve redenen in 2005 afgerond. De resterende werken en bijbehorende budgetten worden financiering binnen het geïntegreerd in project 6. b. "Hoofdvaarweg Lemmer – Delfzijl: uitbouw tot CEMT-klasse Va, 1e fase". De vaarweg is conform afspraak MIT- met ingang van 1 januari 2002 opengesteld voor klasse V-schepen met een maximale diepgang van 3,20 meter. Taakstellend budget Realisatieprogramma. (V&W-bijdrage) voor dit realisatieproject is € 79 miljoen.

BO 16/04/98

40. B-projecten (financieel gedekt via ICES 23/10/98)**b.1. A7: Zuidelijke ringweg Groningen, 1e fase**

Project gereed in 2007.
V&W-bijdrage

€ 128,42 miljoen in kader

ICES, waarvan € 20,42
miljoen t/m 2002

€ 108 miljoen voor
periode 2003-2010.

BO 16/04/98
ICES 23/10/98

Het tracébesluit is genomen op 28 mei 2002. De planprocedures worden voorjaar 2004 afgerond. In het MIT 2004 is een taakstellend budget opgenomen van € 116 miljoen. De oplevering was gepland in 2007. In het kader van de herprioritering van het MIT is dit project met twee jaren vertraagd. Het project wordt in 2009 afgerond.

- Fase 2

In het kader van het voorontwerp-tracébesluit voor de 1e fase is in voorjaar 2000 besloten de start van de procedure voor het tracébesluit voor de 2e fase (het zgn. Zuidtangent) door te schuiven naar 2007. V&W heeft ten aanzien van de 2e fase op voorhand een voorkeur uitgesproken voor de zgn. C3-variant. Voorafgaande aan het tracébesluit voor de 2e fase zullen de effecten worden geëvalueerd van de maatregelen uit de 1e fase en van de maatregelen in het kader van het zgn. E-scenario (flankerend beleid), inclusief Kolibri OV-netwerk. Het totaal wordt inmiddels aangeduid als integraal maatregelenpakket Bereikbaarheidsstrategie Assen-Groningen (BAG). De regio en Rijkswaterstaat hebben gezamenlijk invulling gegeven aan het pakket flankerend beleid. De regio geeft daarbij de hoogste prioriteit aan de realisatie van de 1^e fase van het project Kolibri OV-netwerk.

Tijdens het overleg van 19 november 2002 tussen het SNN en de minister van Verkeer en Waterstaat is afgesproken dat de planning van de planprocedures voor de 2^e fase van de A7-werken nader zullen worden bezien in samenhang met de uitkomsten van de gezamenlijke beoordeling van de resultaten van de verkenning van de problematiek van het Kolibri OV-netwerk (zie c.4). In het collegeprogramma van de provincie Groningen van 2003 is vastgelegd dat de Zuidtangent niet meer wordt nagestreefd.

In het MIT 2004 is als gevolg van bezuinigingen aangekondigd dat de start van de uitvoering van het Langmanpakket met een jaar wordt vertraagd en dat de oplevering zelfs met twee jaar is uitgesteld (2009 in plaats van 2007). Bovendien wordt het taakstellend budget met € 6 miljoen verlaagd.

In het Landsdeling overleg in november 2004 is afgesproken dat in plaats van de planstudie inzake de 2^e fase van de ZRG door middel van een gebiedsgerichte verkenning een evaluatie zal worden gestart naar de effecten van de 1^e fase van de ZRG en de getroffen OV-maatregelen. Op basis van de uitkomsten van deze verkenning zal een besluit worden genomen over het vervolgtraject.

De evaluatie maakt deel uit van de netwerkanalyse Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen. Tegelijk met de netwerkanalyses is onderzoek of er alternatieve oplossingen zijn, die de toekomstige doorstroomproblemen wel voldoende het hoofd bieden. Het resultaat is het door de regio opgestelde rapport Verkenning Alternatieven Zuidelijke Ringweg Groningen (VAZ). Dit rapport is gelijk met de netwerkanalyse in juli 2006 aangeboden aan de minister van VenW met het verzoek een planstudie te starten. Tijdens het landsdeling overleg oktober 2006 is door VenW geconcludeerd dat het rapport niet voldoet aan de eisen van het MIT spelregelkader. De regio was van mening dat het rapport wel voldoet. Tijdens de MIT-behandeling (20 oktober 2006) is door de heer Mastwijk een motie ingediend

met het verzoek op om de kortst mogelijke termijn een planstudie te starten. Vervolgens hebben VenW en het landsdeel Noord afgesproken dat het VAZ-rapport eerst wordt aangepast aan de eisen van het MIT, voordat verdere afspraken worden gemaakt over de financiering en een eventuele planstudie. Dit heeft geleid tot het rapport Verkenning Zuidelijke Ringweg Groningen 2^e fase.

Tijdens het landsdelig overleg op 14 mei 2007 heeft de Minister van Verkeer en Waterstaat vastgesteld dat de rapportage van de Verkenning Zuidelijke Ringweg Groningen 2^e fase voldoet aan de eisen van het MIT-spelregelkader. Het rapport zal de komende periode worden afgerond. Hierbij zal ook worden ingegaan op een sobere variant. Gelet op de verwachte verkeersproblematiek is er op zich reden om een planstudie te starten, maar niet eerder dan dat er zicht is op financiering van het project. Verkeer en Waterstaat neemt het initiatief om te komen tot een financieringsplan. Dit zal worden uitgewerkt in overleg met de regio ten behoeve van het bestuurlijk overleg najaar 2007. De komende periode zal verder worden benut om voorwerk te doen in de vorm van het opstellen van een concept startnotitie en het opstarten van een marktscan.

b.2. A7: Zuidelijke omlegging Sneek

Project gereed in 2009.
Raming € 58,54 miljoen,
w.v. regionale bijdrage
€ 22,69 miljoen en V&W-
bijdrage € 35,85 miljoen
in kader ICES. Uitvoering
in periode 2003-2010.

BO 16/04/98
ICES 23/10/98

b.3. N31: verdubbeling traject Leeuwarden – Drachten, 2^e fase

Project gereed in 2005.
Raming € 79,41 miljoen:
€ 40,84 miljoen t/m 2002
en

€ 38,57 miljoen in periode
2003-2010. V&W-bijdrage
€ 60,81 miljoen in kader
ICES. Regionale bijdrage

In de brief van de minister van Verkeer en Waterstaat van 27 november 2000 zijn voor dit project aanvullende afspraken vastgelegd. In het MIT 2004 is het taakstellend budget bepaald op € 71 miljoen. Hiervan is € 60,7 miljoen voor rekening van het rijk, een bedrag van € 11,7 miljoen voor de regio en een aanvullend bedrag van € 11,7 miljoen voor rekening van de provincie ten behoeve van het aquaduct. Het project zou volgens aanvullende afspraak gereed zijn in 2013. De provincie Fryslân heeft zich bereid verklaard het rijksaandeel voor te financieren. De uitvoering van de werken kan daardoor worden versneld naar de periode 2005-2009.

De provincie Fryslân heeft de tracéstudie getrokken, op basis hiervan heeft de minister van V&W het tracébesluit in oktober 2004 vastgesteld. In dit besluit is als kruising met de Geeuw een aquaduct opgenomen. Medio 2005 is het tracébesluit genomen. De realisatie van het project wordt door de provincie Fryslân uitgevoerd. Uitvoering verloopt conform planning.

De oplevering van het project vindt plaats in 2010.

In de brief van de minister van Verkeer en Waterstaat van 27 november 2000 zijn aanvullende afspraken vastgelegd. Volgens deze afspraken wordt naar en van de op te hogen Fonejachtbrug een fietspad aangebracht. In het MIT 2005 is een taakstellend budget opgenomen van € 112 miljoen, exclusief een bijdrage van € 9 miljoen van het ministerie van Financiën.

In december 2003 is het project gegund in de vorm van DBFM-contract (Design, Build, Finance, Maintain), de maintainfase onder private verantwoordelijkheid eindigt in 2023. De oplevering van de verdubbeling van het wegvak Nijega-Garijp heeft in juni 2005 plaatsgevonden; de oplevering van de verdubbeling van de weg Garijp-Leeuwarden, inclusief de nieuwe Fonejachtbrug en het aquaduct, is gepland in voorjaar 2008 en mogelijk reeds in december 2007.

€ 18,61 miljoen.

BO 16/04/98

ICES 23/10/98

b.4 N33: ombouw traject Spijk – Eemshaven tot 1 x 2 autoweg

Project gereed 2001.

V&W-bijdrage € 9,53

miljoen in kader ICES.

Regionale bijdrage

€ 2,27 miljoen.

BO 16/04/98

ICES 23/10/98

b.5. Hanzelijn: aanleg traject Lelystad – Zwolle

Project gereed in 2010.

Raming € 657,98 miljoen.

Financiering binnen MIT.

BO 16/04/98

ICES 23/10/98

Het MIT 2004 vermeldt als taakstellend budget € 901 miljoen. Dit bedrag is (behoudens prijspeilaanpassing) ongewijzigd ten opzichte van het bij het Standpunt door de regering vastgestelde projectbudget. De opname van de Hanzelijn in het MIT 2004 is in overeenstemming met de verwijzing in het regeerakkoord naar het antwoord van de regering op de motie De Nerée tot Babberich. Daarin is aangegeven dat de daadwerkelijke aanleg van de Hanzelijn vanwege het doorlopen van de planologische procedures, de technische uitdaitaillering en de voorbereiding en uitvoering van de aanbesteding, niet eerder dan in 2006 kan beginnen. Vooruitlopend op de feitelijke bouw zullen zoveel mogelijk voorbereidende activiteiten plaatsvinden (zoals aankoop van gronden etc.). De reservering van middelen in het MIT 2004 komt overeen met de toezegging van de regering. Aan de Kamer is meegedeeld dat het project in 2012/2013 gereed is voor ingebruikname. In het MIT 2005 is het budget geïndexeerd. Daarnaast is de door Financiën opgelegde taakstelling van 3%, op grond van de verwachte effecten van een grotere marktwerking, voor een bedrag van € 27 miljoen ten laste gebracht van de Hanzelijn. De verwachting is dat de Hanzelijn met dit budget conform de afspraken kan worden gerealiseerd. De Raad van State heeft eind december 2004 de beroepen tegen het tracébesluit ongegrond verklaard. Daarmee is het tracébesluit onherroepelijk. Aan de Kamer is in januari 2005 medegedeeld dat het tracé van de Hanzelijn, alsmede de capaciteit en de inpassingsmaatregelen tevens voorzien in een Hanzelijn-plus-situatie.

In mei 2007 heeft de minister van V&W een wijziging van het tracébesluit Hanzelijn (Anticiperen by-pass IJssel) vastgesteld. Deze wijziging is niet van invloed op de verwachtingen t.a.v. het moment van in gebruik name. Op 30 januari 2007 heeft de minister van Verkeer en Waterstaat de starthandeling verricht voor de bouw van de tunnel Drontermeer. Het project ligt qua uitvoeringsplanning geheel op schema en kan binnen het budget (MIT 2007 € 895 mln.) worden uitgevoerd

b.6. Hoofdvaarweg Lemmer – Delfzijl: uitbouw tot CEMT-Klasse Va, 1e fase

Project gereed
2008/2009. V&W-bijdrage
€ 127,06 miljoen in kader
ICES, waarvan
€ 4,54 miljoen t/m 2002
en € 122,52 miljoen in
periode 2003-2010.

BO 16/04/98
ICES 23/10/98

Voor dit project is het totale taakstellend budget (rijksbijdrage) € 121 miljoen. Het project is in het MIT 2004 gedeeltelijk opgenomen in het Planstudieprogramma met een taakstellend budget van € 110 miljoen (excl. Spoorbrug Sauwerd). Daarnaast zijn enkele "no-regret" maatregelen ad € 11 miljoen (het verruimen van het Van Starckenborghkanaal en het Prinses Margrietkanaal tot een minimum klasse Va-profiel) overgebracht naar het realisatieprogramma. De bijdrage van derden bedraagt € 18, 2 miljoen. Als jaar van oplevering geldt nu 2011, een vertraging onder andere vanwege het later gereed komen van de planstudie.

Op basis van in januari 2004 ingediende planstudies van alle deelprojecten, en de voorstellen van de provincies Groningen en Fryslân (om enige versoeringen door te voeren en de spoorbrug Zuidhorn door te schuiven naar de volgende fase) heeft de minister in december 2004 een realisatiebesluit genomen. De doorvaarthoogte is vastgesteld op 9,10 meter. Voor de deelprojecten Noordzeebrug (fietsvoorzieningen) en wegbrug Zuidhorn is nog nader overleg over de financiering noodzakelijk. Het project uitbouw tot klasse V-vaarweg wordt in 2005 financieel-administratief afgesloten (zie a.9), de resterende klasse V-werken en bijbehorende investeringsbudgetten zijn overgeheveld naar het onderhavige project.

De projectkosten bedragen € 160 miljoen. De Rijksbijdrage van V&W is € 121 miljoen uit het MIT en € 7 miljoen overschot uit de vorige fase (a.9), de overige bijdragen (regio, bodemdaling, Binnenlandse Zaken) bedragen ca. € 34,5 miljoen.

In 2005 is de nieuwbouw van de bruggen te Stroobos en Eibersburen aanbesteed. Ook de kanaalverruiming van Lemmer tot Groningen wordt voortvarend doorgezet. De vervanging van de spoorbrug Zuidhorn past niet meer in het budget, getracht wordt door de provincies in het lopende project gelden vrij te maken.

Bij de brief van 18 december 2006 zijn de provincies Groningen en Fryslân door VenW (DGTL) verzocht voor 1 juli 2007 een plan van aanpak voor de planstudie Lemmer Delfzijl te leveren aan de bestuurskern van VenW. Eerst daarna zijn mogelijk financiële verdeling resp. verdere ontwikkelingen aan te geven.

Wat betreft de spoorbrug Zuidhorn: Deze maakt del uit van fase 2: echter bij mogelijke vrijval van middelen kan dit naar voren gehaald worden: indien meerkosten door de provincie betaald worden, kan de verdubbeling van de brug gerealiseerd worden. De provincie Groningen heeft daartoe inmiddels een toezegging gedaan.

b.7. Verbetering vaarweg Almelo – Coevorden

Project wordt opgenomen
in MIT-Planstudiefase.
Project dient qua bedrag
en fasering nader te
worden onderbouwd.

Volgens de brief van de minister van Verkeer en Waterstaat van 24 januari 2001 is -gezien de huidige en de te verwachten goederenstromen en de te bereiken modal shift- "nut en noodzaak" van een rijksbijdrage niet aangetoond. Eerst zal de verruiming tot 400 tons-vaarweg zich moeten bewijzen. Volgens V&W is een rijksbijdrage voor een verdere opwaardering nu niet aan de orde. Op basis van de economische effectrapportage die in 2001 in opdracht van de provincies Drenthe en Overijssel is opgesteld, heeft de Minister van V&W aangegeven dat onvoldoende is aangetoond dat de vaarweg van nationale betekenis is. V&W vindt daarom dat de vaarweg tot de

Gereed PM. V&W- regionale verantwoordelijkheid behoort en meldt dat geen rijkssubsidie beschikbaar wordt gesteld voor de verdere uitbouw. Het project is bijdrage PM. in het MIT 2003 geschrappt uit het Planstudieprogramma.

BO 16/04/98

De verruiming van het kanaal voor schepen tot 400 ton is met een aantal werken in Overijssel voor het gehele traject afgerond.

Inmiddels is met ontheffing Coevorden bereikbaar voor schepen tot 800 ton.

41. C-projecten (MIT-verkenningen)

c.1. A28: capaciteitsuitbreiding traject A50 – Zwolle – Meppel en kortsluiting A28/A32

Het project wordt Het deelproject completering knooppunt Lankhorst voorziet in een structurele oplossing door middel van de aanleg van twee nieuwe opgenomen in het MIT- verbindingslussen (A28-oost - A32 noord en A32 noord - A28 oost). Voor de periode na 2010 werd in het landsdelig overleg Minister Verkenningen- VenW - SNN eind 2003 afgesproken gezamenlijk een studie uit te voeren naar lange termijn maatregelen in het kader van het MIT. In het landsdelig overleg van 2004 is afgesproken om van deze MIT planstudie voor de lange termijn af te zien en in plaats daarvan voor Zwolle een Gebiedsgerichte Benadering (GGB) onder regie van de regio uit te voeren. Deze GGB samen met de ZSM2 maatregelen voor de A28 en het knooppunt Lankhorst zijn in het MIT vastgelegd. De ZSM2 maatregelen A28 en knooppunt Lankhorst zijn beoordeeld als robuust in combinatie met de GGB studie naar maatregelen op het OVN in Zwolle. Als planjaar is 2020 gekozen.

BO 16/04/98

De SNN-aanvraag voor Hiermee is de afspraak van 19 november 2002 dat regio en rijk gezamenlijk een planstudie starten naar een structurele oplossing voor een ICES-bijdrage voor de 2e fase van de de A28 en de kortsluiting Inmiddels is het bestemmingsplan in het voorjaar van 2007 onherroepelijk vastgesteld. Wat betreft de realisatie: de gunning van het project vindt plaats in najaar 2007, en de start van de uitvoering per 1 januari 2008. Het knooppunt zal gereed zijn uiterlijk op 31 december 2009.

A28/A32 bij Meppel wordt
voorgelegd aan de
planbureaus

VO 09/04/01

c.2. N31: "haak" om Leeuwarden

Project wordt opgenomen Het project is in het MIT 2005 opgenomen in het planstudieprogramma. De raming van de projectkosten is afhankelijk van het te kiezen in MIT-Verkenningen- alternatief, minimaal € 151 miljoen en maximaal € 207 miljoen. De bijdrage van de regio is € 36 miljoen. Voor de periode tot en met 2010 programma. zijn voor het project geen gelden gereserveerd. Volgens het MIT is de start van de realisatie na 2010.

BO 16/04/98

Planttechnisch is er een nauwe samenhang met de planvorming voor de ruimtelijke ontwikkeling van de zuidflank van Leeuwarden.

Het SNN kent een hoge prioriteit toe aan de realisatie van het project ingeval extra middelen voor infrastructuur beschikbaar komen. De Minister heeft in 2002 toegezegd, dat indien de gewenste versnelling van de realisatie van de 1e fase van het project geen doorgang kan vinden, de middelen zo spoedig mogelijk in de periode na 2010 zullen worden ingepland. Totdat duidelijk is in welk jaar de verplichting

wordt aangegaan, behoort publiek-private samenwerking en voorfinanciering door de regio tot de mogelijkheden.

De Trajectnota/MER, getrokken door de gemeente Leeuwarden i.s.m. provincie, is in gevorderd stadium. De afspraak vindt plaats na de zomer 2005, waarna begin 2006 het standpunt bekend wordt gemaakt. In september 2005 vindt bestuurlijk overleg plaats over een aanbod van de regio met betrekking tot de financiering van het door de regio gewenste voorkeursalternatief. Dit overleg vindt plaats voordat de trajectnota MER ter visie wordt gelegd.

In 2001 is afgesproken met V&W, dat regio de gehele planstudie fase doet.

De minister van Verkeer en Waterstaat heeft in oktober 2006 een standpunt ingenomen met betrekking tot de A31/Haak om Leeuwarden op basis van de tracé/MER studie en het overleg tussen Rijk en provincie Fryslân. In het standpunt wordt uitgegaan van het Middelenalternatief Oost met een aquaduct in de kruising met het Van Harinxmakanaal. De regio neemt de kosten van het aquaduct, ongeveer € 13 miljoen, voor haar rekening met de afspraak dat over de uitvoering van het project nog nadere afspraken gemaakt worden (in aansluiting op de brief van de minister aan de regio van 8 november 2005). Voor de beoogde scope is nu een bedrag van € 189 miljoen + € 13 miljoen = € 202 miljoen (exclusief BLD-bijdrage) beschikbaar. Naar verwachting zal het tracebesluit begin 2008 worden genomen en niet eind 2007. Dit heeft echter geen gevolgen voor het tijdstip van uitvoering. De uitvoering vindt plaats in de periode 2011-2014.

c.3. N33: verdubbeling traject Assen – Veendam – A7

Opname in MIT-
Verkenningenprogramma
is afhankelijk van de
uitkomsten van lopend
interprovinciaal
onderzoek.

BO 16/04/98

De door de regio voorgenomen verdubbeling van de N33 is in het Landsdeling overleg 2004 besproken met de Minister van V&W. Er is toen belangrijke voortgang geboekt. Afgesproken is dat regio en rijk gezamenlijk, op basis van de beschikbare middelen en de inzet van privaat geld, de mogelijkheden bekijken van het gefaseerd aanpakken van de N33. V&W is bereid te participeren in de regionale gebiedsgerichte studie voor de knoop Assen-zuid en de knoop A7/Zuidbroek -Veendam. Voorts is het beschikbare budget voor kleinschalige aanpak van verkeersveiligheid N33 en N34 van € 2,58 miljoen bevestigd.

Tijdens de behandeling van de begroting Infrastructuur in de Tweede Kamer in december 2004 is de motie Hofstra c.s. aangenomen. In die motie staat dat de Kamer een substantiële bijdrage van € 50 miljard wil verlenen aan een verdubbeling van de N33 tot een autoweg met 2x2 rijstroken en ongelijkvloerse aansluitingen, onder de voorwaarde dat de N46 en de N34 overgaan naar de provincies Groningen respectievelijk Drenthe. De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met de betrokken provincies een concreet uitvoering- en financieringsplan op te stellen en dit voor 1 juli 2005 aan de Tweede Kamer voor te leggen. De Minister heeft in haar brief van 22 februari 2005 aan de Tweede Kamer aangegeven deze motie te zullen uitvoeren. Zij geeft daarin nog eens uitdrukkelijk aan dat het voortouw bij de regio ligt.

De provincies Groningen en Drenthe hebben vanuit het SNN het Platform N33 gestart, het door de Tweede kamer gevraagde uitvoering- en financieringsplan voor de verdubbeling van de N33 is door het SNN medio juli aan de Minister en aan de leden van de Vaste

Kamercommissie gestuurd.

In februari 2006 zijn tussen Rijk en regio definitieve afspraken gemaakt over de financiering van de N33. Dit heeft in juli 2006 geleid tot een aanvansbeslissing en een positief planstudiebesluit. De beoogde scope bestaat hieruit, dat de N33 zal worden verdubbeld tot 2x2 autoweg, met middenberm zonder vluchtstrook, het knooppunt Zuidbroek wordt uitgevoerd als een volledig klaverblad en het knooppunt Assen-zuid als een halfklaverblad met lusverbinding N33/A28. De totale kosten van de beoogde scope worden geraamd op € 152 miljoen (incl. BTW). Totaal is een budget beschikbaar van € 140 miljoen. De regio heeft € 50 miljoen beschikbaar gesteld. Het taakstellend rijksbudget is gemaximeerd op € 90 miljoen. Daarbij is afgesproken dat de regio zich maximaal zal inspannen de beoogde scope te realiseren en eventuele meerkosten zal dragen. Eventuele meevallers, bijvoorbeeld indien gebruik wordt gemaakt van een PPS constructie, kunnen worden gebruikt voor de financiering van het project. Mocht dit uiteindelijk resulteren in een lager bedrag dan het beschikbare budget zullen de bijdragen naar evenredigheid verminderd worden.

Uitgangspunt is de verkorte Tracéwet procedure. Het project ligt momenteel volledig op planning, november 2006 is de startnotitie gepubliceerd, de richtlijnen zijn in mei 2007 vastgesteld. Conform planning zal het OTB/MIER in het voorjaar 2009 ter visie worden gelegd. Daarna kan het Tracébesluit in het voorjaar 2010 worden vastgesteld. In datzelfde jaar kan vervolgens met de uitvoering gestart worden.

c.4. Kolibri OV-netwerk (voorheen: Stadsgevestigd Openbaar Vervoer (STOV) Groningen-Assen)

Het project is met ingang van 2000 opgenomen in het MIT-Verkenningenprogramma. Het project Kolibri OV-netwerk is aangewezen als piloot voor PPS.

In samenhang met de realisatie van de 1^e fase van het project A7-Zuidelijke Ringweg Groningen (project b.1.) zijn diverse varianten voor hoogwaardig openbaar vervoer beschouwd. Volgens afspraken in het landsdelig overleg april 2001 is hierbij ook betrokken de problematiek van de railcapaciteit op het traject tussen Groningen-Noord en Groningen-Centraal. In oktober 2001 heeft een tussenbeoordeling van varianten plaatsgevonden. In het kader van de MIT-verkenning zijn vervolgens twee varianten (het HOV-bus en het tramconcept) kwantitatief en kwalitatief onderbouwd, waarbij tevens is ingegaan op de structurerende en de ruimtelijk-economische werking.

De verkenningenstudie is eind 2002 aangeboden aan de Minister van V&W, met de regionale inzet om vóór 2007 de 1^e fase van het Kolibri OV-netwerk te realiseren. In het kader van de ICES is het project beoordeeld als "opwaarderebaar". In het landsdelig overleg november 2002 is afgesproken dat rijk en regio gezamenlijk de resultaten van de MIT-verkenning zullen beoordelen, waarbij rekening gehouden met de beheers- en onderhoudsproblemen op het spoor. Voorts vindt gezamenlijk overleg plaats over de aard van het project, de financiering van en de besluitvorming over Kolibri OV-netwerk en de 2^e fase van de A7-Zuidelijke Ringweg Groningen.

In 2003 heeft nader overleg plaats gevonden over het vervolg van de verkenning. Door het Rijk is waardering uitgesproken over de

integrale aanpak van de studie en de gerealiseerde samenwerking in de regio Groningen-Assen. Kolibri geeft als totaalconcept voor het OV in de gehele regio een beeld van de mogelijkheden van een integrale aanpak, waarin naast het OV ook de Ruimtelijke Ordening wordt meegenomen. De Minister geeft medio 2003 aan het gehele concept niet als één project te beschouwen zodat het niet in zijn geheel in de planstudiefase kan worden opgenomen; de regio wordt uitgenodigd om deelprojecten te selecteren die in de planstudiefase kunnen worden opgenomen. augustus 2003 verzoekt de regio één planstudie uit te voeren, die modulair kan worden opgebouwd met vier projecten uit het concept Kolibri. In het MIT 2004 zijn de projecten "Verbinding Groningen CS-Zernike" en "Groningen Busstation" in de planstudiefase opgenomen. Voor de aanleg van nieuwe stations, anders dan voor de ontsluiting van VINEX-locaties, in de komende jaren in de begroting van Verkeer en Waterstaat geen geld beschikbaar zijn. Om die reden zal door V&W ook geen planstudie worden gestart voor station Europapark, het staat de gemeente echter vrij om de planstudie uit te voeren en het station voor eigen kosten te realiseren. De gemeente Groningen is gestart met een planstudie voor station Europark.

Het standpunt van V&W is dat het Kolibri een regionaal project is dat dan ook valt onder de regeling van de BDU en derhalve niet in aanmerking komt voor een rijksbijdrage. Wel blijft er rijksbemoediging voor de spoorse delen van het Kolibri. In mei 2007 is het volgende afgesproken: Kolibri/OV-netwerk wordt meegenomen bij de verdere uitwerking van de Landelijke Markt- en Capaciteitsanalyse Spoor en de Landelijke Markt- en Capaciteitsanalyse Regionaal OV voor zover van toepassing. Er wordt op korte termijn een overleg gepland met Noord Nederland om nadere afspraken te maken over welke onderdelen van Kolibri/OV-netwerk onder welke analyse vallen.

4.2. MIT-verkenningen buiten Langman-afspraken

c.5. Hoofdvaarweg Meppel – Ranspol

Opwaardering tot hoofdvaarweg.

In 2003 is het project overgegaan naar de MIT-Planstudiefase. Het taakstellend budget bedraagt € 20 miljoen à € 35 miljoen. In studie is het aanleggen van een klasse Va-schutsluis bij Zwartsuis via een tweede keersluis of een nieuwe (groene) schutsluis. Het projectbesluit is gepland in mei 2008. De start van de realisatie is voorzien in 2010 en de oplevering in 2012..

c.6. Ontsluiting Leeuwarden – Goutum (AcVINEX)

Na de invoering van de BDU per 2005 behoort het project tot de verantwoordelijkheid van de regionale overheden.

c.7. Ontsluiting Emmen-Delftlanden / Rietlanden (AcVINEX)

Door de gemeenten is de verkenning in 2001 afgerond en ingediend. Na de invoering van de BDU per 2005 behoort het project tot de verantwoordelijkheid van de regionale overheden.

43. Overige afspraken infrastructuur

o.1. Noord-Corridor

In het kader van het NVVP zal het perspectief van de Noord-Corridor verder worden onderzocht. Op basis van de studieresultaten zal overleg worden gevoerd met de regeringen van de Bondsrepubliek, Nedersaksen en Bremen.

BO 16/04/98

Centraal in de de ruimtelijk-economische visie van de noordelijke provincies "Kompas voor het Noorden" staat het lange termijnperspectief van de Noordelijke Ontwikkelingsas, die de internationale positie van het Noorden versterkt. De Noordelijke Ontwikkelingsas is een ruimtelijk-economische ontwikkelingszone, opgebouwd uit twee internationale infrastructuurlijnen: A6/A7 (Randstad – Lelystad – Heerenveen – Groningen – Duitsland) en A28/A37 (Randstad – Amersfoort - Zwolle – Meppel – Emmen – Duitsland) en vijf economische kernzones aan deze lijnen. De stedelijk-economische ontwikkelingen worden gebundeld bij de grotere steden in de kernzones, die onderling goed zijn verbonden.

De Nota Mobiliteit zet in op goede afstemming met de buurlanden om de doorstroming te bevorderen op de belangrijke internationale corridors, met nadruk op de Trans-Europese Netwerken (TEN's). De A6/A7 en A28 en de vaarweg Lemmer-Delfzijl zijn aangemerkt als (inter)nationale verbindingen. Het Rijk zal zich inspannen om een verbeterde internationale aansluiting te krijgen. Hierbij kijkt het Rijk naar structuurfondsen en TEN's, maar zal het ook regio's ondersteunen in bilaterale contacten met buurlanden om tot een betere aansluiting op de Nederlandse infrastructuur te komen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de Küstenautobahn maar ook aan de E233. Het SNN zal de Noordelijke Europese Ontwikkelingsas in 2005 nader verkennen, de resultaten zullen in 2006 met het rijk worden overlegd om in te brengen bij de Europese Structuurfondsen en de TEN's.

Tijdens het bestuurlijk overleg kabinet-SNN op 14 september 2005 heeft het kabinet medewerking toegezegd aan een nadere verkenning van de perspectieven voor de Noordelijke ontwikkelingsas. Het voortouw voor deze verkenning ligt bij het SNN. De suggestie van het SNN om daartoe het werkingsgebied voor het nieuwe Noordzeeprogramma in noordelijke richting uit te breiden wordt door het kabinet meegenomen. Afgesproken bij het bestuurlijk overleg van 14 mei 2007 is, dat de uitkomsten van de nulmeting worden besproken met de betrokken ministeries, zijnde VROM, Economische Zaken en Verkeer en Waterstaat.

o.2. Zuiderzeelijn

De snelle Zuiderzeelijn wordt opgenomen in het NVVP. Gestreefd wordt naar een start van de uitvoering vóór 2010. Het kabinet zal aan einde van deze kabinetsperiode een besluit nemen over techniek, fasering en financiering.

BO 16/04/98

Doelstelling/korte omschrijving

De Zuiderzeelijn is een snelle spoorverbinding tussen Schiphol en Groningen. Het project heeft sinds 1998 de volgende stappen doorlopen: pré-verkenning (1999), verkenningen (2000, 2001), prijsvraag (2002-2004) en structuurvisie (2005, 2006). De aanleiding voor het opstellen van een structuurvisie – onderzoek naar nut en noodzaak van het project – werd gevormd door de Tijdelijke Commissie Infrastructuur, een commissie van de Tweede Kamer belast met onderzoek naar besluitvorming over grote infrastructurele projecten.

Doel van de Structuurvisie Zuiderzeelijn is om op basis van onderzoek en een breed maatschappelijk proces duidelijk te krijgen of een Zuiderzeelijn voldoende bijdraagt aan de projectdoelstellingen, onder andere: versterken van ruimtelijk-economische structuur van Noord-Nederland en verbeteren van de OV-bereikbaarheid van de Noordvleugel van de Randstad.

Stand van zaken

De Structuurvisie Zuiderzeelijn is in april 2006 afgerond. Op grond van de Structuurvisie heeft het Kabinet het beleidsvoornemen kenbaar gemaakt om te stoppen met het planproces voor de Zuiderzeelijn, vanwege onvoldoende nut en noodzaak. Het kabinet zet nu in op:

- bereiken van de doelstellingen voor Noord-Nederland met een regiospecifiek pakket, bestaand uit een ruimtelijk-economische programma (onder andere innovatie, kennis, versdedeling) en regionale bereikbaarheidsprojecten (wegen en OV);
- bereiken van de doelstellingen voor de Noordvleugel met kosteneffectieve OV maatregelen, nader uit te werken in de Planstudie OV Schiphol-Amsterdam-Almere-Lelystad (SAAL).

In juni zijn de Structuurvisie Zuiderzeelijn en het beleidsvoornemen van het kabinet besproken met de Tweede Kamer. De Kamer steunt de inzet voor de Noordvleugel: het starten van de Planstudie OV SAAL. Deze planstudie loopt sinds augustus 2006 en maakt onderdeel uit van het Programma Noordvleugel.

Naar aanleiding van de inzet van het Kabinet voor Noord-Nederland nam de Tweede Kamer tijdens het debat in juni 2006 een motie (Van Hiljum c.s. 27 658 nr.28) aan met als strekking: werk naast een regiospecifieke pakket ook een goedkopere variant van een Zuiderzeelijn uit en breng in beeld welk van beide alternatieven de grootste bijdrage levert aan de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Noord-Nederland. Deze goedkopere variant van de Zuiderzeelijn is voorgesteld door Noord-Nederland.

De motie van de Tweede Kamer is in samenwerking met Noord-Nederland uitgevoerd in de vorm van een Aanvulling op de Structuurvisie. Deze Aanvulling is in oktober 2006 afgerond. In Bestuurlijk Overleg met Noord-Nederland werd geconstateerd dat alle relevante aspecten zijn onderzocht (er is geen aanvullend onderzoek nodig), maar dat het niet lukt om op basis van de onderzoeksresultaten tot gezamenlijke conclusies te komen. Besluitvorming wordt daarom overgelaten aan een volgend Kabinet.

De Aanvulling op de Structuurvisie Zuiderzeelijn is in oktober 2006 ter informatie aangeboden aan de Tweede Kamer. De Tweede Kamer kiest er voor om met behandeling van de Aanvulling op de Structuurvisie Zuiderzeelijn te wachten tot ná de verkiezingen.

Korte en/of lange termijn activiteiten

Belangrijkste activiteit voor 2007 is politieke besluitvorming over de Aanvulling op de Structuurvisie Zuiderzeelijn. Dit houdt in: besluitvorming door het Kabinet en behandeling in de Tweede Kamer.

Besluitvorming over de Aanvulling op de Structuurvisie heeft inhoudelijk en financieel een relatie met de onlangs gestarte Planstudie OV SAAL.

Het streven is om kort na de zomer 2007 een Kabinetbesluit en behandeling door Tweede Kamer gereed te hebben.

o.3. Internationale infrastructuur

V&W zal overleg voeren met de Duitse autoriteiten over de voltooiing vóór 2005 van de A31 (Emslandlinie) en de opname van de verdubbeling van de E233 in Bundesverkehrswegeplan.

Op 19 maart 2001 zijn de overeenkomsten getekend, waarin het akkoord is vastgelegd tussen de Bondsregering, de deelstaat Nedersaksen, de Duitse en Nederlandse regionale partners en het regionale bedrijfsleven over de financiering van de versnelling van de voltooiing van het sluitstuk in de A31 (Geeste/Wietmarschen – Ochtrup). De totale Nederlandse bijdrage bedraagt € 11,95 miljoen. De opening van het ontbrekende wegvak vond plaats op 19 december 2004.

De betrokken Duitse overheden streven er naar de kortsluiting van de E233 tussen de A37 (zie a.2) en de A31 in 2007 te verdubbelen.

Inmiddels is ook de verdubbeling van de E233-gedeelte Meppen (A31) tot aan Cloppenburg (A1) in het Duitse verkeerswegenplan (Bundesverkehrswegeplan 2003) opgenomen. De financiering moet nog worden geregeld.

BO 16/04/98

o.4. RSCG-Veendam

Het project "Verbetering aansluiting Rallservicecentrum Groningen op rijksweg 33" is in 2002/2003 uitgevoerd.

o.5. N31: verbetering traject Harlingen – Zurich

In V&W-brief van 27 november 2000 is versnelde aanpak van verkeersonveiligheid toegezegd in kader van

Het project is in het MIT 2004 opgenomen in het planstudieprogramma. Het taakstellend budget bedraagt € 32,8 miljoen voor de uitbouw tot autoweg 2x1. Fryslân draagt de meerkosten van uitbouw tot autoweg 2x2, en draagt samen met de gemeente Wûnseradiel enkele aanvullende kosten (totaal ca. € 4,4 miljoen). Het ontwerp-tracébesluit is vastgesteld op 18 februari 2005. Naar verwachting wordt het tracébesluit eind oktober 2005 vastgesteld. Hierbij blijft de traverse Harlingen (incl. de kruising met het Van Harinxmakanaal) buiten

Afspraak

Stand van zaken

---

herschikking van V&W-middelen voor bereikbaarheid.

beschouwing. Volgens afspraak worden de maatregelen uitgevoerd in de periode 2006-2008, mogelijk met uitloop naar 2009.

Juni 2006 is een uitvoeringsbesluit genomen dat aansluit op een eerder genomen partieel uitvoeringsbesluit van 16 maart 2005. Dit partieel uitvoeringsbesluit is genomen met de intentie de markt te benaderen via een Design en Construct contract. Zo kon de marktbenadering gestart worden voorafgaande aan de vaststelling van het Tracébesluit. Op deze wijze kon de realisatiefase voorbereid worden en gestart worden met de aanbestedingsprocedure.

De uitvoering van het project vindt plaats binnen de scope op basis van het Tracébesluit van 11 november 2005

Het taakstellend budget is bepaald op € 27,5 miljoen inclusief € 5 miljoen BLD-bijdrage. In dit taakstellend budget is een bijdrage van de provincie Friesland en de gemeente Wûnseradiel verwerkt van in totaal 3,5 miljoen, voor de meerkosten van een 2x2 autoweg ten opzichte van een 2x1 autoweg en een goede inpassing van de weg in de omgeving.

De daadwerkelijke realisatie is in juli 2006 gestart, waarbij de oplevering gepland staat voor eind 2008.